

Інна Большакова
Марина Пристінська

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

2
КЛАС

ЧАСТИНА 2

**Державний
Прапор
України**

**Державний
Герб України**

Державний Гімн України

Слова Павла Чубинського

Музика Михайла Вербицького

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Інна Большакова, Марина Пристінська

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Підручник інтегрованого курсу
для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

rnk.com.ua/106011

Інтерактивний
електронний додаток

Київ • Харків
Видавництво «Ранок»
2024

УДК 501:37.016(075.2)
Б79

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05.01.2024 № 8)

Підручник безкоштовний.
Надруковано згідно з договором від 17.07.2024 р. № UCSI4-189-1.
Продаж заборонено

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

Ілюстрації *Михайла Курдюмова, Олени Курдюмової*
Обкладинка *Анни Макарової, Поліни Макарової*

Большакова І. О.

Б79 Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 2 кл. закл. загал.
серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2 / І. О. Большакова, М. С. Пристінська. —
Х. : Вид-во «Ранок», 2024. — 112 с. : іл.
ISBN 978-617-09-8949-9

УДК 501:37.016(075.2)

Інтерактивний
електронний додаток
до підручника
доступний за QR-кодом
або посиланням
rnk.com.ua/106011

ЗРОБЛЕНО
В УКРАЇНІ

ISBN 978-617-09-8949-9

© Большакова І. О., Пристінська М. С., 2024
© Курдюмов М. Л., ілюстрації, 2024
© Курдюмова О. І., ілюстрації, 2024
© Макарова А. Л., Макарова П. І., обкладинка, 2024
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2024

Вітаємо! Підручник, який ти тримаєш у руках, називається «Я досліджую світ». Що означає «досліджувати світ»?

У підручнику 5 розділів, у яких ми з тобою будемо досліджувати різні «світи».

Розділ «Про мене»

Світ твого «Я»: твоє тіло, твої почуття та думки, мрії й захоплення

Розділ «Дім, у якому я живу»

Світ твого найближчого оточення: твої рідні й друзі; те, що тебе оточує у твоєму домі та поруч з ним

Розділ «Моя країна — Україна»

Світ природи і культури нашої України

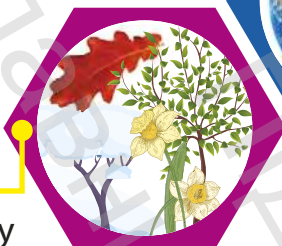
Розділ «Моя планета — Земля»

Світ нашої планети Земля у безмежному Всесвіті

Розділ «Пори року»

Світ у різні пори року

Ми досліджуватимемо світ, щоб навчитися жити в ньому. Це захоплива пригода! Це цікаво і радісно! Рушаймо!

Автори

Для того, щоб ти розумів / розуміла, які дії виконуватимеш, у підручнику є позначки:

— Спостерігаю і досліджую

— Дбаю про безпеку

— Читаю з розумінням

— Вивчаю інформатику

— Досліджую медіа

— Роблю власноруч

— Мислю критично

— Пишу для себе

ЗМІСТ

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ ВЗИМКУ

Я досліджую природні явища взимку	6
Я досліджую сніжинку, сніг, снігопад	7
Я досліджую погоду взимку	8
Я досліджую рослини взимку	10
Я досліджую птахів узимку	11
Я досліджую тварин узимку	12
Що роблять люди взимку?	13
Що я святкую взимку?	14

ДІМ, У ЯКОМУ Я ЖИВУ

Я ДОСЛІДЖУЮ НЕЖИВУ І ЖИВУ ПРИРОДУ

Я досліджую склад ґрунту	15
Я досліджую склад ґрунту різними способами	17
Ґрунт у моєму домі	18
Рослини у моєму домі	19
Рослини біля дому	22
Я вивчаю диких та свійських тварин	23
Мої домашні улюбленці	24
Я вивчаю «хатніх» тварин	27
Я вивчаю екзотичних тварин у моєму домі	28
Риби і птахи у моєму домі	30
Я досліджую рибу у своєму домі	31
Я вивчаю свійських тварин	32
Я — відповідальний споживач/відповідальна споживачка	33

ЩО ЦІКАВОГО НА КУХНІ?

Мої помічники на кухні	36
Чарівні перетворення води на кухні	37
Я досліджую сіль і цукор	38
Я вивчаю продукти харчування	40
Я споживаю якісні продукти	41
Я вимірюю масу та об'єм	42
Я снідаю, обідаю, вечеряю	43

МИНУЛЕ — ТЕПЕРІШНЄ — МАЙБУТНЄ

Українська хата	44
Давні повір'я і сучасність	46
Сучасний дім	47
Коли я вдома наодинці	48
«Розумний» дім майбутнього	50

МОЯ КРАЇНА — УКРАЇНА

Я ЖИВУ В УКРАЇНІ

Україна — мій рідний край	51
---------------------------------	----

Ми — громадяни і громадянки України.....	54
Державні символи України	55
Народні символи України.....	57
Рослинні символи України.....	58
Тварини — символи України.....	59
Моє рідне місто/село	60
Я мандрую вулицями рідного міста/села.....	63
Я відвідую музей.....	67
Я у ботанічному саду.....	71
Я у зоопарку	72
Професії людей мого рідного краю	73
Видатні люди України	77
Природа мого рідного міста/села.....	79

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ НАВЕСНІ

Я досліджую природні явища навесні.....	81
Я досліджую рослини навесні.....	83
Я досліджую комах навесні	84
Я досліджую птахів навесні	85
Я досліджую звірів навесні.....	87
Що роблять люди навесні?.....	88
«Звичайні» винаходи на прогулянці	89
Весняні свята. День матері. День пам'яті та примирення.....	90

МОЯ ПЛАНЕТА — ЗЕМЛЯ

Я ЖИВУ НА ПЛАНЕТІ ЗЕМЛЯ

Ми — земляни.....	91
Я порівнюю планету Земля і зорю Сонце	92
Я досліджую, чому змінюються день і ніч	93
Я досліджую, чому змінюються пори року	94
Пори року. Календар	95
Горизонт.....	98
Я дізнаюся про різні країни на планеті Земля	100
Діти планети Земля	101
Я піклуюсь про свою планету	102

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ ВЛІТКУ

Я досліджую природні явища влітку	104
Я досліджую веселку.....	105
Я досліджую рослини влітку	106
Я досліджую тварин улітку.....	107
Спостереження.....	109
«Звичайні» винаходи на канікулах	110
Що я святкую влітку?.....	111

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ ВЗИМКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНІ ЯВИЩА ВЗИМКУ

- 1 Що ти знаєш про зиму? Назви основні ознаки кожного зимового місяця. Чи змінилась узимку тривалість доби? Чи змінилась тривалість дня і ночі? Чому?

ГРУДЕНЬ

СІЧЕНЬ

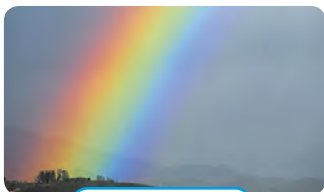
ЛЮТИЙ

Ти можеш помітити, що в природі постійно відбуваються зміни. Вони можуть відбуватися кожної пори року або щодня. Це явища природи.

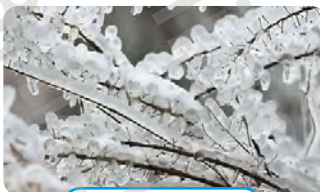
Зміни в природі

ЯВИЩА ПРИРОДИ

- 2 Які явища природи тобі доводилося спостерігати взимку? Розкажи про них. Чим вони схожі, чим відрізняються?

Веселка

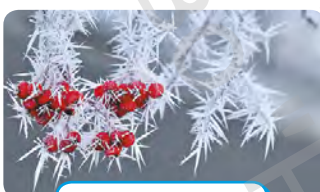
Ожеледь

Завірюха

Ожеледиця

Паморозь

Снігопад

- 3 Упізнай зимові природні явища за описом.

Тонкий шар льоду на стовбурах, гілках, дротах.

Сильний вітер зі снігом; завірюха, хуртовина.

Тонкий шар кристалів льоду, що утворюється осіданням водяної пари з повітря на охолоджені предмети; паморозь, наморозь.

Тонкий шар льоду на поверхні землі.

Я ДОСЛІДЖУЮ СНІЖИНКУ, СНІГ, СНІГОПАД

Ти вже знаєш, що вода може перебувати в трьох станах: твердому — лід , рідкому — вода , газоподібному — водяна пара .

- 1 Розглянь сніжинки. Із чого вони складаються? Чому немає двох однакових сніжинок?

Вода

Водяна пара

Лід

У стані водяної пари вода піднімається над поверхнею землі та охолоджується і перетворюється влітку на воду, а взимку — на кристалики льоду. Падаючи на землю, кристалики льоду поєднуються між собою і стають прозорими сніжинками, схожими на зорі. Багато сніжинок утворюють сніг. **Снігопад** — випадання снігу. Це явище природи.

- 2 Утвори пари «сніжинка — інший об'єкт». Чи можна ці сніжинки об'єднати у кілька груп? За якою ознакою?

Циліндр

Шестикутник

Заклепки

Їжак

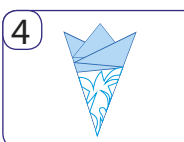
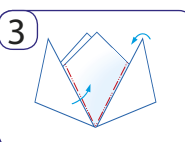
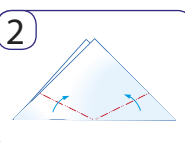
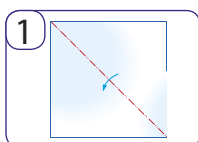

Голка

Зірка

- 3 Зроби сніжинку в техніці витинанка. Чи добре, що всі сніжинки різні?

Я ДОСЛІДЖУЮ ПОГОДУ ВЗИМКУ

Явища природи впливають на твоє життя. Тому про них варто знати заздалегідь. Для цього люди здавна вчилися передбачати погоду. **Погода** — це стан нижнього шару повітряної оболонки нашої планети (атмосфери) у визначений час у конкретній місцевості.

- 1** Прочитай народні прикмети. Чому люди передбачали погоду за поведінкою тварин? Як зараз передбачають погоду?

Снігур заспівав.

Сорока ховається під стріху.

На хуртовину

Синоптики — люди, які вивчають погоду, користуючись різними приладами.

- 2** Назви те, що вивчають синоптики. Дізнайся про прилади, які їм допомагають.

синоптик

метеостанція

Температура повітря

Стан неба

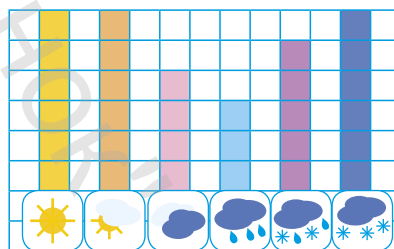
Опади

Сила і напрямок вітру

- 3** Порівняй календар спостереження за погодою на місяць і діаграму. Скільки було сонячних днів? За своїм календарем спостереження створи діаграму.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Календар — це перелік днів року з поділом на місяці, тижні, дні. **Діаграма** — зображення даних, які порівнюються. Наприклад, дощових і сонячних днів.

Погода впливає на твоє життя. Тиобираєш відповідний одяг, ігри чи роботу на природі. Ти маєш виконувати певні правила, щоб бути здоровим.

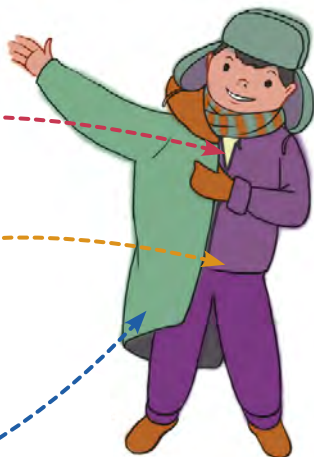
Як одягатися взимку для будь-якої погоди?

Щоб не замерзнути і не перегрітися під час зимової прогулянки, треба використати три шари одягу:

1. Перший (натільний) — білизна або термобілизна, яка збирає й випаровує вологу.

2. Другий (проміжний) — светр, джемпер, які «дихають» і зберігають тепло.

3. Третій (верхній) — комбінезон, куртка, пуховик, які захищають від вітру, дощу, снігу.

4 Дізнайся прогноз погоди на завтра. Скористайся інтернетом, радіо або телебаченням. Який одяг ти обереш на прогулянку?

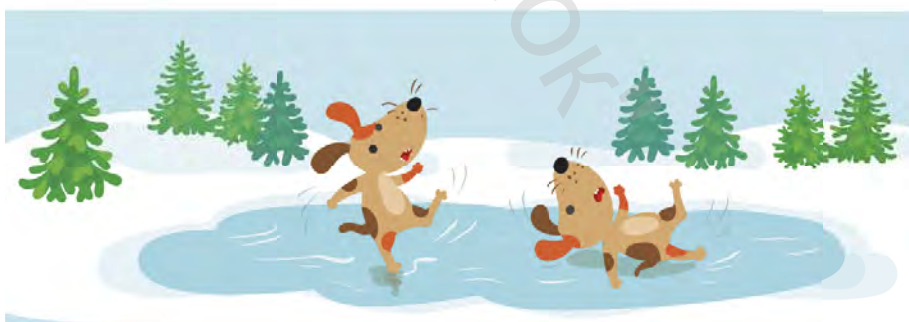
5 Розкажи за малюнками про правила безпечної поведінки взимку.

Відлига

Бурульки

Ожеледь

Ожеледиця

Я ДОСЛІДЖУЮ РОСЛИНИ ВЗИМКУ

Рослини взимку перебувають у стані спокою. Вони «сплять». Їхня кора стала товстішою — вона ніби тепла куртка, яка захищає від морозів. Бруньки вкриті лусочками, наче теплими шапками. Навесні з бруньок з'являться листочки і квіти. В однорічних трав'янистих рослин «зимує» насінина. У дворічних та багаторічних — насіння або корінь.

- 1 Порівняй листяні та хвойні дерева взимку. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

Листя хвойних дерев — хвоя . Вузькі хвоїнки, на відміну від широкого листя листяних дерев і кущів, узимку майже не випаровують вологу. Тому хвойні дерева зберігають достатньо вологи і не засихають узимку. А листяні дерева восени скидають листя. Тому також зберігають достатньо вологи для виживання в умовах зими.

- 2 Назви дерева за їхніми частинами. Які плоди чи шишки ти можеш побачити взимку? Розкажи, хто живиться насінням дерев узимку.

Клен

Липа

Ясен

Дуб

Сосна

Ялина

Я ДОСЛІДЖУЮ ПТАХІВ УЗИМКУ

- 1** Назви птахів, за якими ти можеш спостерігати взимку в Україні. Чому не всі птахи зимують в Україні? Які птахи залишаються зимувати? Які птахи прилітають зимувати в Україну з півночі? Чому?

- 2** Розглянь схему. Розкажи про птахів, які по-різному пристосовуються до життя взимку.

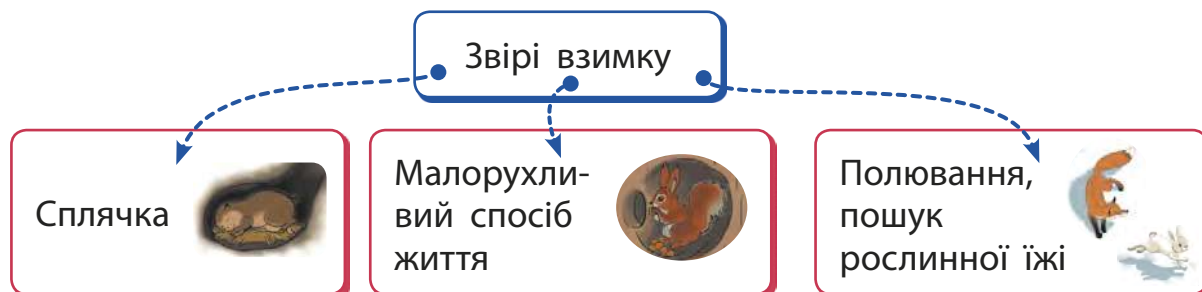
- 3** Розглянь зображення птахів, які живуть на території України взимку. Чим вони живляться? Що з корму знаходять самі, а чим їх підгодовують люди? Чому ці птахи не відлітають у вирій?

- 4** Змайструй годівничку для птахів. Сплануй час, коли будеш наповнювати її кормом.

Я ДОСЛІДЖУЮ ТВАРИН УЗИМКУ

Узимку звірам складно знайти поживу, тому дехто з них спить усю зиму. Деякі звірі полюють або шукають рослинну їжу. Ті тварини, які зробили запаси на зиму, ведуть малорухливий спосіб життя.

Об'єднай зображення тварин, які ведуть різний спосіб життя взимку, у три стовпчики. Користуйся попередньою схемою.

Бабак

Борсук

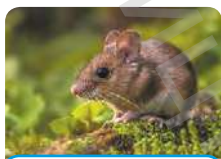
Кріт

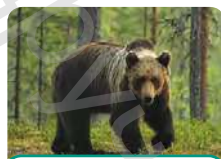
Вовк

Лось

Миша

Ведмідь

Їжак

Факт — дійсна подія, те, що реально існує, що є насправді.

Думка — те, що з'являється, коли ти щось обмірковуєш. Якщо ти думаєш про можливість якоїсь події, ти робиш припущення.

Факти і думки. Червона книга України

Горностаї — невелика хижа тварина. Улітку звірятко рудувате, кінчик хвоста — чорний. На зиму воно стає яскраво-білим, лише кінчик хвоста чорніє. Передні лапки коротші від задніх, тому він не ходить, а стрибає. Тваринка спритно лазить по деревах, добре плаває. Живиться мишами, ховраками, пацюками та птахами, їсть рибу, іноді плоди рослин. Вороги горностая — лисиця, куниця, хижі птахи.

ЩО РОБЛЯТЬ ЛЮДИ ВЗИМКУ?

Узимку люди займаються зимовими видами спорту. Для цього потрібні сніг або лід. Основні зимові види спорту входять до програми зимових Олімпійських ігор.

- 1** Якими видами спорту можна займатися взимку? Чому? Знайди в інтернеті інформацію про ці види спорту. Яким спортом хотів би/хотіла б займатися ти? Чому?

Сноуборд

Фігурне катання

Стрибки з трампліна

Слалом

Лижні перегони

- 2** Розглянь предмети і пристрої. Розкажи, як ними користуються взимку.

Узимку ти можеш зробити сніговика зі снігу. А чи знаєш ти, що ліпити сніговика краще тоді, коли немає великих морозів і температура повітря близько 0 °C? Подумай чому.

- 3** Зроби сніговиків з різних матеріалів. Придумай свого сніговика.

ЩО Я СВАТКУЮ ВЗИМКУ?

Свята бувають різні. Деякі з них люди святкують усією планетою, як-от Новий рік. Деякі свята — державні. Їх святкують громадяни/громадянки певної держави. Наприклад, День Конституції України. Є свята родинні, які відзначають у сімейному колі. У кожної людини є особисте свято — день народження.

День Соборності — державне свято України, яке відзначають щороку 22 січня в день проголошення Акту Злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки, що відбулося в 1919 році. Цього дня всі виходять на вулицю та беруться за руки, щоб утворити ланцюг єдності українців/українок у незалежній державі.

22 січня

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

Україна єдина від 1919 року

Зроби на День Соборності України колаж із сердечок у вигляді карти України. Напиши на сердечках вітання.

З Днем соборності, Україно!

Україна

незалежність

єдність

Щороку 21 лютого, починаючи з 2000 року, відзначають Міжнародний день рідної мови.

ДІМ, У ЯКОМУ Я ЖИВУ

Я ДОСЛІДЖУЮ НЕЖИВУ І ЖИВУ ПРИРОДУ

Я ДОСЛІДЖУЮ СКЛАД ҐРУНТУ

Ґрунт — це верхній родючий шар землі, де ростуть рослини і живуть тварини.

1 Візьми трохи ґрунту з горщика твоєї кімнатної рослини. Розглянь його за допомогою лупи. Зроби припущення, з чого складається ґрунт.

2 Досліди склад ґрунту.

Запитання. Що входить до складу ґрунту?

Що потрібно: пляшка з водою, шматок ґрунту, лупа.

Зроби припущення. Я вважаю, що до складу ґрунту входить...

Обери потрібне. Поясни свій вибір.

Вода	Повітря	Глина	Пісок	Мінеральні речовини	Рештки рослин і тварин
					

Проведи дослід.

1. Візьми пляшку з водою й опусти туди шматочок ґрунту.

2. Збовтай. Залиш пляшку на 10–15 хвилин.

3. Розглянь. Що ти бачиш у пляшці?

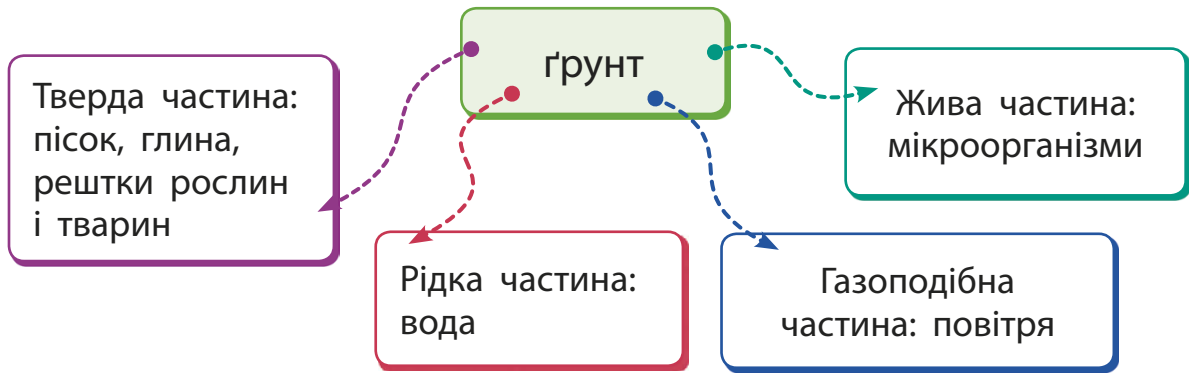
4. Розглянь у лупу частину ґрунту, що піднялася на поверхню води. Що ти бачиш?

Опиши результат. Які шари ґрунту довелося побачити?

Зроби висновок. Ґрунт містить глину, пісок, рештки рослин і тварин.

3 Як з'ясувати, чи містить ґрунт воду і повітря? Дай відповідь на це запитання, користуючись різними джерелами — енциклопедіями, довідниками, інтернетом.

4 Розкажи про склад ґрунту за схемою.

5 Діти розглядали ґрунт із різних горщиків. Допоможи їм пояснити, чому ґрунт різного кольору.

Колір ґрунту залежить від його складу. Наприклад, у ґрунті є перегній. Це рештки рослин та тварин. Перегній темного кольору. Що більше перегною в ґрунті, то він більш родючий.

6 Що потрібно робити з ґрунтом, щоб рослини гарно росли? Від чого залежить догляд за ґрунтом?

Розпушувати

Поливати

Вносити добрива

Родючість — головна властивість ґрунту. Це здатність ґрунту давати великий урожай.

Я ДОСЛІДЖУЮ СКЛАД ҐРУНТУ РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

- 1** Правда чи неправда? Прочитай висловлювання учнів/учениць про ґрунт. Які судження є істинними, а які — хибними? У який спосіб можна перевірити твої висновки?

У ґрунті живуть тварини.
Мікроорганізми є частиною ґрунту.

У ґрунті ростуть рослини. Ґрунт містить рештки рослин.

Ґрунт містить перегній. Що більше перегною у складі ґрунту, то він більш родючий.

У ґрунті є пісок і глина.

- 2** Обери ті висловлювання, з якими ти погоджуєшся. Поясни свою думку.

Як я можу перевірити правдивість інформації?

Я спостерігаю за реальними об'єктами та явищами.

Я обговорюю інформацію з друзями/подругами.

Я шукаю інформацію в книжках.

Я шукаю інформацію в інтернеті.

Я проводжу досліді.

Я запитую у дорослих.

ҐРУНТ У МОЄМУ ДОМІ

- 1 Восени у сквері біля дому з дерев і кущів опадає листя та вкриває ґрунт. Розглянь схему. Розкажи за нею про важливість опалого листя для рослин і тварин. Зроби припущення: чи можна спалювати опале листя?

Опале листя може шкодити ґрунту, якщо воно лежить у забруднених місцях. Наприклад, на узбіччі доріг, біля виробництв. Листя накопичує шкідливі речовини, які потім потрапляють у ґрунт. Тому таке листя збирають і відвозять на переробку. Шкодять ґрунту і добрива, що їх надміру вносять люди для отримання гарного врожаю, а також місця, де накопичується сміття.

- 2 Чому Сергійко отруївся обідом? Зроби свої припущення. Установи причинно-наслідкові зв'язки.

РОСЛИНИ У МОЄМУ ДОМІ

- 1 Порівняй кімнатну і дикорослу фіалки. Чим вони схожі? Чим відрізняються? Створи діаграму Венна.

Ознаки
організмів

Умови життя

Середовище
існування

Органи
рослини

Використання
людиною

Кімнатна
фіалка

Триколірна
фіалка

- 2 З якою метою люди вирощують удома рослини? Розташуй відповіді від найбільш важливої мети вирощування рослин до менш важливої.

1. Рослини очищують
повітря.

4. Рослини
відлякують тарганів.

2. Рослини насичують
повітря киснем.

5. Хатні улюбленці
їдять рослини.

3. Рослини прикра-
шають помешкання.

6. Рослини вживають
у їжу.

- 3 Назви рослини, які є в твоєму домі, у класі. Розкажи, з якою метою ви їх вирощуєте. Як ти допомагаєш за ними доглядати?

- 4 З якою метою вирощують ці рослини? Уяви, що їх немає в домі. Що відбуватиметься?

Кактус

Монстера

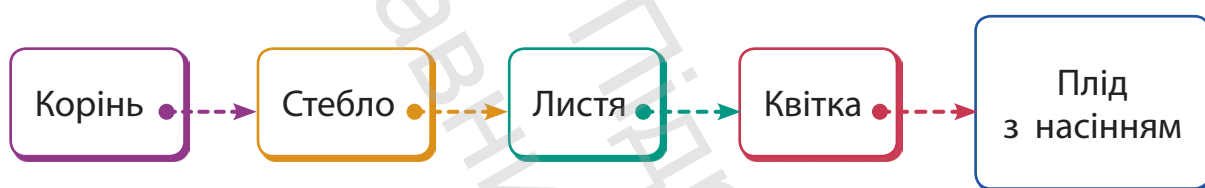

Трава для тварин

Цибуля

- 5 Назви органи рослини. Яку «роботу» вони виконують? Розглянь кімнатну рослину, яка росте в тебе на підвіконні. Опиши її органи.

- 6 Розглянь «дивні» рослини. Що в них дивного? Назви частини різних рослин, які художник об'єднав в одну. Чому всі рослини різні?

- 7 Поясни зв'язок між рослинами і тваринами.

Запилення

Їжа

Житло

8 Проведи спостереження.

Тобі знадобляться:

1. Зроби паперову копію маленького листка.
2. Обраний листок рослини обережно перев'яжи яскравою ниткою. Це буде його відмінна ознака.
3. Розглянь паперову копію листка:
 - Яка вона за формою?
 - Чим відрізняється від живого листка?
 Збережи цю копію.
4. Упродовж тижня доглядай за рослиною.
5. За тиждень зроби нову копію обраного листка.
6. Порівняй обидві копії:
 - Чи однакові вони за формою?
 - Яка з копій більша? Чому це так, на твою думку?
 - Яке явище ти спостерігаєш?
7. Зроби висновок: що відбувається з листком?

- ## 9
- Скориставшись умовними позначками, розкажи, як доглядати за фіалкою.

Сенполія фіалкова

Витривалість		Поливання		Сонячне світло	
					
Витривала	Примхлива	Зволоження землі	У піддон	Прямі промені	Напівтінь

- ## 10
- Яку геометричну форму нагадає листочок фіалки? Поміркуй.

РОСЛИНИ БІЛЯ ДОМУ

- 1 Чи можуть ці рослини квітнути одночасно? Чому? Як їх можна об'єднати за кольором, формою квітки, товщиною листків? Об'єднай рослини, що квітнуть навесні, улітку, восени. Уяви, що рослини розмовляють між собою. Розіграйте діалог.

Хризантема

Підсніжник

Тюльпан

Конвалія

Ромашка

Жоржина

Сон-трава

Чорнобривці

- 2 Назви дерева, кущі, трави, які ростуть на подвір'ї біля твого будинку або школи. Уклади їх список за абеткою.

- 3 Створи квіткову клумбу з пластиліну так, щоб на ній «цвіли» квіти навесні, влітку та восени.

Як працювати з пластиліном?

Зроби пластилінову кульку.

Якщо притиснеш її — вийде «чашка».

Сплющиш — утвориться диск.

Розкачаєш у руках — вийде мотузочка.

Потягнеш — отримаєш деталь довгастої форми.

Деталі з пластиліну можна з'єднувати пальцями чи за допомогою стеки. **Стека** — дерев'яний або кістяний інструмент, яким користуються скульптори при ліпленні.

Я ВИВЧАЮ ДИКИХ ТА СВІЙСЬКИХ ТВАРИН

У наших домівках живуть різні тварини. Деякі з них свійські — вони одомашнені, тобто приручені людьми. Людина годує їх, будує житло, дбає про них . Інші тварини селяться біля людини, бо поряд з нею їм легше знайти їжу . Є тварини, про яких людина дбає, тримає їх у замкненому просторі, але вони нею не приручені. Це дикі тварини, які живуть у людському помешканні .

1 Порівняй свійського і лісового котів. Створи діаграму Венна.

Будова тіла

Умови життя

Спосіб живлення

Поведінка

Свійський кіт

Лісовий кіт

2 Об'єднай тварин у пари. Порівняй їх. Як пристосовуються до життя дикі та свійські тварини?

Дикий собака динго

Свійський голуб

Свійський собака

Дикий голуб

Свійська свиня

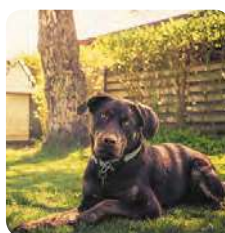

Дика свиня

МОЇ ДОМАШНІ УЛЮБЛЕНЦІ

Чи подобається тобі проводити час у компанії друзів/подруг? А зі своїм домашнім улюбленцем? Домашніми улюбленцями називають тварин — компаньйонів людини. Цих тварин людина здебільшого утримує задля свого емоційного комфорту. Найпопулярніші домашні улюбленці — коти і собаки.

- 1** Розкажи, з якою метою людина тримає свійських собак. Чому собаки такі різні? Дізнайся з різних джерел про три будь-які породи собак.

- 2** Розглянь предмети, які використовують для різних тварин. Об'єднай їх у групи. Що ти маєш робити для свого домашнього улюбленця? Чому?

- 3** Полічи, скільки потрібно грошей, щоб придбати набір необхідних речей для однієї з тварин. Знайди дані про ціни в інтернеті або у спеціалізованому магазині. В Олеся є 100 гривень. Які речі він може придбати для свого хом'ячка?

- 4** Порівняй за таблицею дві породи собак.
- Прочитай назви ознак для порівняння.

- Обери певну ознаку. Визнач, схожі породи за цією ознакою чи ні.
- Зроби висновок щодо спільного, схожого й відмінного між двома породами.

Ознаки	Той-пудель	Англійський кокер-спанієль
		
Країна походження	Німеччина та Франція	Велика Британія
Призначення	декоративні собаки	мисливські собаки
Вага	3–4 кг	13–15 кг
Зріст	24–28 см	38–40 см
Тривалість життя	10–18 років	14–15 років

Англійський кокер-спанієль

Англійський кокер-спанієль — це справжній мисливський собака, бадьорий та енергійний спортсмен. Цю породу собак вважають однією із найдавніших. Її батьківщиною є Велика Британія. Кокер-спанієлі приваблюють своєю невгамовною енергією, а ще вони дружні та товариські собаки. Прекрасний нюх і зір дає їм змогу бути відмінними мисливцями.

- Чому кокер-спанієлів називають *мисливцями*?

5 Уважно розглянь фото на с. 24 та спробуй описати тварину за планом.

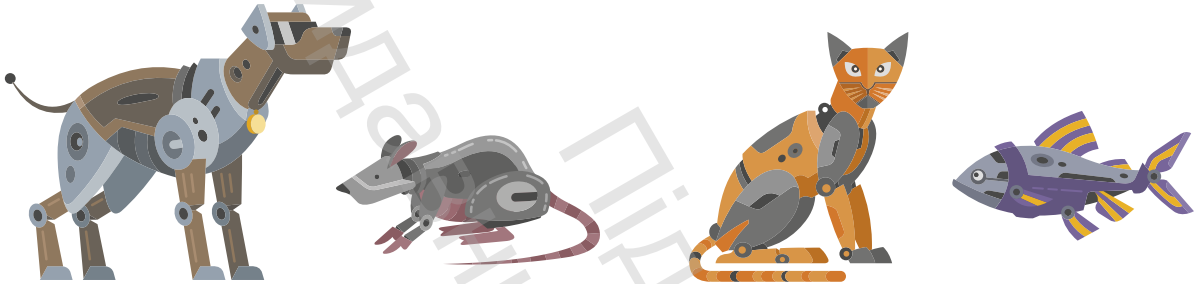
План

- Якого розміру тварина?
- Якого забарвлення в неї хутро або пір'я?
- Як вона пересувається?
- Які частина тіла має? Чи є крила?
- Чим живиться тварина?

- 6 Розкажи історію. Яка тварина дика, а яка — свійська? Чому? Що відчуває хлопчик? Чому ти так вважаєш? Що буде далі?

- 7 Розглянь домашніх улюбленців-роботів. Як ти гадаєш, чи можна замінити живих тварин роботами? Чому?

- 8 Що відбувається? Які правила поведінки з тваринами має виконувати кожна людина? Прочитай, що заборонено Європейською конвенцією із захисту свійських тварин. Поясни, як ти розумієш ці заборони.

Заборонено:

Використовувати для реклами і розваг, якщо це шкодить тварині.

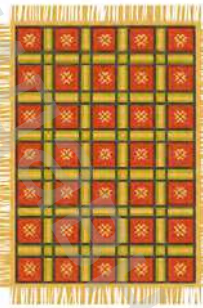
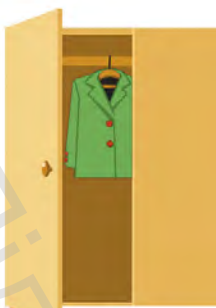
Продавати дітям до 16 років.

Дресирувати жорстокими методами.

В Україні діє Закон «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Я ВИВЧАЮ «ХАТНІХ» ТВАРИН

- 1** Чи можна цих тварин назвати хатніми? Чому? Навіщо вони поселяються в будинках людей? Як люди ставляться до цього? Чому ці тварини можуть бути небезпечними? Які є способи позбутися цих тварин? Чому дітям не варто брати до рук речовини, призначені для боротьби з деякими тваринами?

Миша	Пиловий кліщ	Міль	Тарган
			
			
			

- 2** Розкажи історію. Розіграйте діалог. Чи можливо таке насправді? Чому миші лагодять мишоловку? Чи бувають свійські миші? Дізнайся інформацію з різних джерел. Запиши її, використовуючи текстовий редактор або від руки.

Я ВИВЧАЮ ЕКЗОТИЧНИХ ТВАРИН У МОЄМУ ДОМІ

- 1 Назви зображених тварин, які живуть в оселях людей. Ці тварини дикі чи свійські? Чому їх іноді називають екзотичними? Як ти розумієш це слово? Чому люди їх утримують? Як, на твою думку, ці тварини почуваються в клітках?

Ящірка

Хамелеон

Тушканчик

Папуги-нерозлучники

- 2 Дискусія.

Чи потрібно утримувати екзотичних тварин удома?

НІ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ТАК

- 3 Намалюй плакат із захисту екзотичних тварин. Презентуй його для класної та шкільної спільнот.

4 Знайди в інтернеті інформацію про екзотичних тварин.

Інтернет — усьесвітня мережа, до якої під'єднано багато комп'ютерів із різних куточків Землі. Інформація в інтернеті розміщується на сайтах. Сайти, як і книжки, складаються зі сторінок. Їх називають вебсторінками. На сторінках сайту є посилання. За посиланням ти можеш перейти на іншу сторінку чи інший сайт. Ти можеш під'єднатися до інтернету й шукати необхідну інформацію.

5 Яким браузером ти користуєшся?

Internet Explorer

Mozilla Firefox

Opera

Google Chrome

Safari

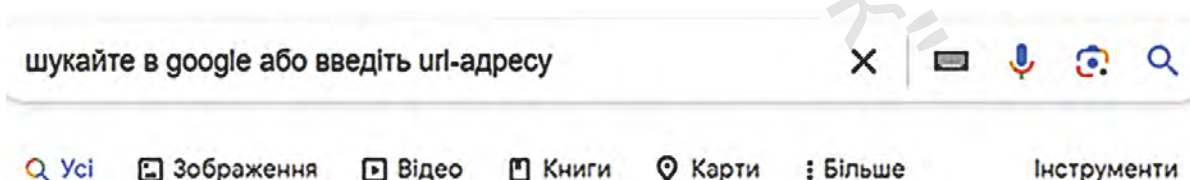

Microsoft Edge

6 Практична робота. Знайди в інтернеті значення слів «какоміцлі» та «вомбат».

1. Відкрий браузер.
2. Введи ключове слово в поле пошуку.

- Обговори в класі значення цих слів.

РИБИ І ПТАХИ У МОЄМУ ДОМІ

- 1 Розглянь таблицю. Розкажи, чим різняться китайський карась і свійський голуб. Чим узагалі різняться риби і птахи?

Тварини	Основна ознака	Будова тіла	Середовище існування	Спосіб переміщення
Китайський карась	луска зябра		вода	плаває
Свійський голуб	пір'я		суходіл	літає, ходить

- 2 Назви свійських риб і птахів. Де вони живуть? З якою метою людина їх утримує? Уклади список відомих тобі свійських тварин.

Курка

Короп

Форель

Індик

- 3 З'ясуй, у кого з твоїх однокласників/однокласниць живуть риби чи птахи. Створи діаграму. (Один учень/одна учениця — одна клітинка ☐)

Птахи

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Рибки

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Я ДОСЛІДЖУЮ РИБ У СВОЄМУ ДОМІ

Однією з найпопулярніших свійських риб є золота рибка. Її одомашнення розпочалося в давнину в Китаї.

Екзотичний
Незвичайний,
дивовижний, надто
мальовничий для
цієї місцевості, цього
середовища, не
властивий їм.

- 1** Розглянь виведених ученими золотих рибок. Чому їх так назвали? Утвори пари. Якби ти виводив/ виводила золоту рибку, якою б вона була? Намалюй рибку в середовищі графічного редактора Paint або іншого графічного редактора.

Червона шапочка

Вуалехвіст

Телескоп

Комета

телескоп

Червона Шапочка

комета

вуаль

- 2** Діти вирішили завести золоту рибку і папугу. Що їм для цього необхідно? Уклади список, використовуючи зображені предмети. Доповни своїми. Полічи кількість грошей, необхідних для утримання тварин. Якщо не зможеш самотійно, звернись до дорослих по допомогу.

Рибка

250 грн

230 грн

50 грн

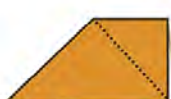

35 грн

Папуга

- 3** Зроби рибку з паперу в техніці оригамі.

Я ВИВЧАЮ СВІЙСЬКИХ ТВАРИН

Людина вирощує свійських тварин, щоб отримувати продукти харчування, сировину для виготовлення одягу і взуття, для перевезення людей чи вантажів тощо.

- 1 Розглянь малюнок. Що тебе здивувало? Розкажи, чому людина розводить свійських тварин. Чим домашні улюбленці відрізняються від цих тварин на сільському подвір'ї?

- 2 Розкажи про свійських тварин, яких розводять в іншій місцевості. Чому їх не розводять в Україні? Порівняй їх. Як ти вважаєш, з якою метою їх розводять?

Верблюд

Лама

Північний олень

Як

- 3 Досліди, які сторінки відкриються, якщо натиснути [Усі](#), Зображення тощо.

Google

дитячі сайти

 [Усі](#)

 Зображення

 Відео

 Новини

 Карти

 : Більше

 Налаштування

Я — ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СПОЖИВАЧ/ ВІДПОВІДАЛЬНА СПОЖИВАЧКА

- 1 Розкажи, де виготовляють молочні продукти. Яке призначення кожної ланки? Уклади список молочних продуктів, які ти можеш придбати в магазині. Дізнайся, як їх виготовляють.

Ферма

Молокозавод

Магазин

- 2 Розглянь пакування молочних продуктів. Розкажи за схемою, що ти дізнався/дізналася про продукт. Чому покупцеві важливо знати про товар? Чому використання багаторазового пакування допомагає зберегти природу?

Назва
продукту

Із чого
виготовлений?

Склад продукту

Яка маса, об'єм, розмір
продукту й пакування?

Де він був
виготовлений?

Скільки часу
він буде
придатний?

Як його
зберігати?

Чи можна
використати
пакування
повторно?

- 3 Марічка накопичила 100 гривень. Визнач, які новорічні прикраси вона може придбати за ці гроші.

41 грн

99 грн

65 грн

105 грн

32 грн

75 грн

- 4 Оленка і Гнат написали, у яких ситуаціях вони були споживачами. Чи погоджуєшся ти з ними?

Оленка

Гнат

Я споживачка, коли:

- малюю в альбомі
- купую сік
- їду в потягу
- відвідую кінотеатр
- Поміркуй і склади свій перелік ситуацій, у яких ти є споживачем/споживачкою.

Я споживач, коли:

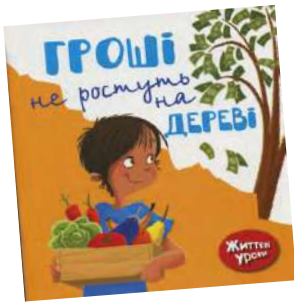
- купую морозиво
- граюсь зі своїм собакою
- відвідую музей
- купую футбольний м'яч

- 5 Користуючись схемою, розкажи, що купують або отримують споживачі/споживачки.

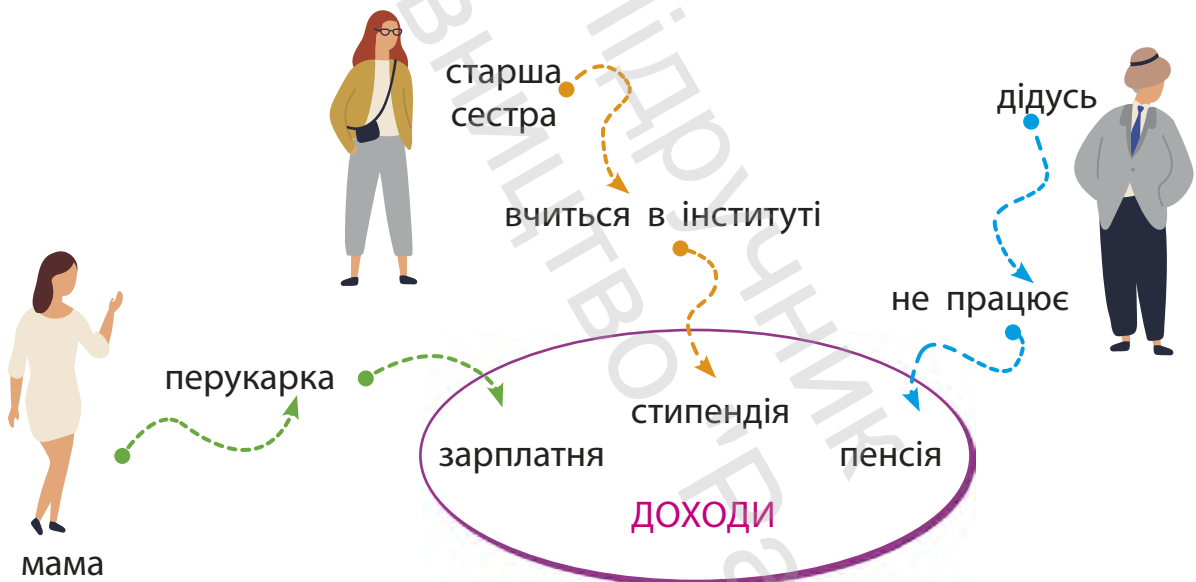
- Чим споживачі/споживачки розраховуються за товари і послуги?

- 6 За книжку «Гроші не ростуть на дереві», яку написала Дженіфер Мур-Маллінос, потрібно заплатити 50 гривень. Назви номер гаманця, у якому є потрібна сума.

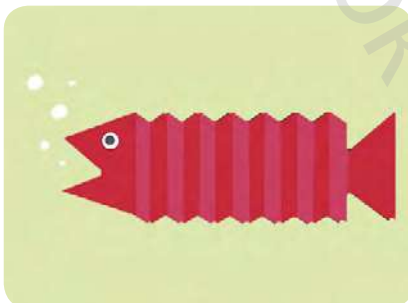

- Поясни, чому так говорять: «Гроші не ростуть на дереві».
- Зроби гаманець для зберігання грошей із паперу в техніці оригамі.

- 7 Розглянь схему, яку склав Ромчик. Розкажи, звідки отримує гроші родина Ромчика.

- 8 Зроби тваринку з паперу за зразком.

ЩО ЦІКАВОГО НА КУХНІ?

МОЇ ПОМІЧНИКИ НА КУХНІ

У кожному домі є кухня. Це спеціальне приміщення, де готують їжу. Якщо в кухні снідають, обідають, вечеряють, то вона перетворюється на їдальню.

- 1** Розглянь кухню. Які предмети і пристрої ти бачиш? Розкажи про їх призначення. Відгадай зашифровані назви предметів, які є на кухні.

ЖНІ

ЛИТАП

НИКЧАЙ

ЖКАЛО

ШКАЧА

- 2** Усі інструменти та пристрої на кухні потрібні для приготування чи зберігання їжі. Назви ті, які потрібні для:

подрібнення та очищення
овочів і фруктів

варіння та смаження
страв, випікання тортів

зберігання продуктів

миття посуду чи овощей і фруктів

На кухні є пристрої, які можуть бути небезпечними для тебе, якщо ними користуватися неправильно.

- 3** Розкажи про правила безпечного користування цими інструментами та електроприладами. Уклади пам'ятку.

ЧАРІВНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ВОДИ НА КУХНІ

- 1 Назви ті пристрої, які можуть перетворити воду з рідкого стану в твердий та з рідкого стану в газоподібний. З якою метою людина використовує ці пристрої?

Плита

Холодильник

Мікрохвильова піч

Тостер

- 2 Опрацюй дані.

Які пристрої на кухні допоможуть закип'ятити воду для приготування чаю? Коли на кухні ще користуються гарячою водою? Які напої смакують твої друзі/подруги: теплі чи холодні? Збери дані (опитай друзів/подруг). Запиши їхні відповіді в таблицю. Чи залежить вибір дітей від пори року? Чому?

	Хлопчики	Дівчатка
Холодні напої		
Гарячі напої		

- 3 У якій послідовності потрібно розташувати дії, щоб приготувати чай? Які дії пропущено? Який чай любиш ти? Який чай ти будеш пити при застуді?

Кип'ячу воду в чайнику.

Додаю листя чаю в заварник.

Наливаю окріп.

Додаю цукор.

Чорний

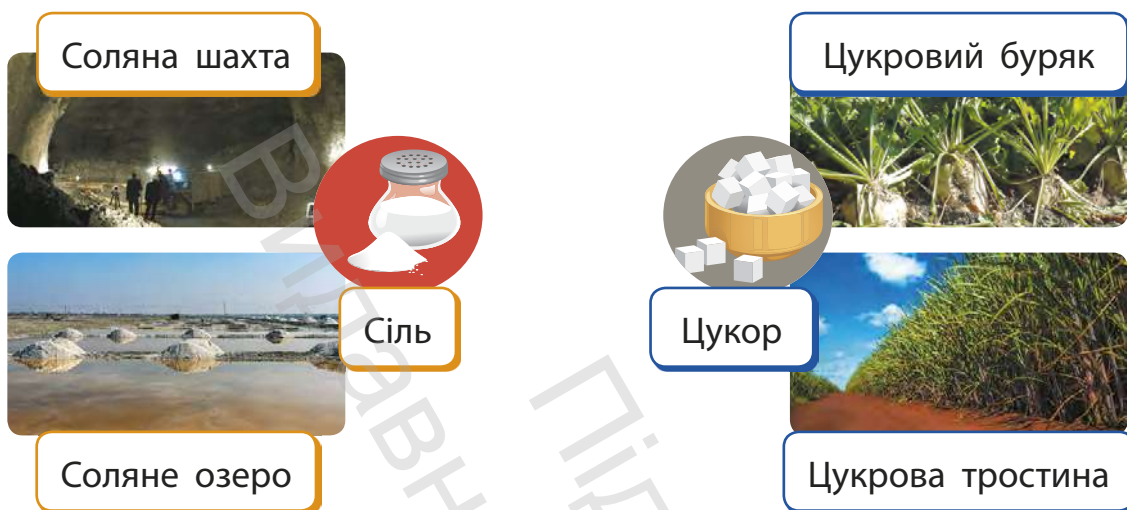
Квітковий

З малиною

Липовий

Я ДОСЛІДЖУЮ СІЛЬ І ЦУКОР

У твоєму щоденному раціоні є сіль і цукор. Сіль робить їжу солоною, а цукор — солодкою. Сіль добувають у соляних копальнях чи солоних озерах. Україна має значні поклади сировини для кухонної солі, які є унікальними за якістю. А цукор виготовляють з рослин: цукрового буряка чи цукрової тростини. Україна — одна з країн-лідерів із вирощування цукрового буряку та виробництва цукру.

- 1** Об'єднай продукти у дві групи за смаком: солодкі та солоні. Як перевірити, чи правильно ти це зробив/зробила?

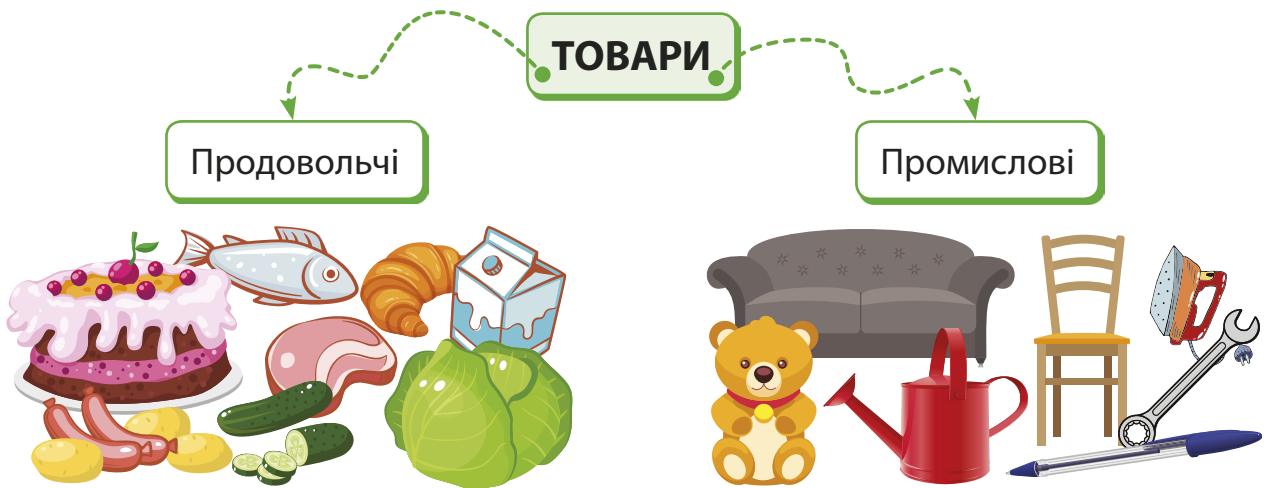

Ти, мабуть, любиш солодощі: цукерки, морозиво, тістечка. Але велика кількість цукру, яка міститься в цих продуктах, може бути шкідливою для твого організму. Ти можеш зробити своє харчування здоровим, якщо будеш уживати солодощі не так часто.

- 2** Діти розглядали схему вмісту цукру в солодощах, фруктах і овочах. Розглянь її. Зроби висновок щодо вживання цих продуктів у їжу.

3 Розглянь схему. Розкажи, у які дві групи об'єднують товари.

- До якої групи товарів належать морозиво та цукерки, мандарини?
- До якої групи товарів — сукня, кросівки, футбольний м'яч?
- Розглянь малюнок. Поміркуй, у якому магазині ти можеш придбати ці товари.

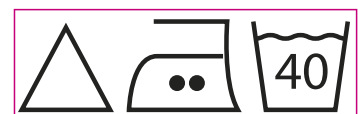

4 Розглянь пакування йогурту або іншого молочного продукту.

- Чи є на пакуванні дата виготовлення товару?
- Чи є на пакуванні кінцева дата споживання (вживання)?
- Чи є рекомендований термін вживання після відкриття?
- Про що ще можна довідатися завдяки пакуванню?

5 Розглянь етикетку, яку було прикріплено на сукні, що придбала Оксанка.

- Чи є на етикетці назва товару?
- Чи зазначено розмір?
- Чи є інформація щодо догляду за сукнею?

Я ВИВЧАЮ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ

- 1 На кухні є багато продуктів харчування. Об'єднай їх у групи. Поясни, чому їх можна так об'єднувати. Розкажи про користь цих продуктів для твого харчування.

Молочні

М'ясні

Хлібобулочні

Кондитерські

Мабуть, щодня ти споживаєш кашу, хліб, булочки, печиво. Їх виготовляють із круп чи борошна. **Крупи** — це зерна злакових рослин: пшениці, жита, рису тощо. Якщо зерна розмолоти, утвориться борошно. Якщо зерна розплющити, можна отримати пластівці.

- 2 Утвори пари «рослина — крупа». Розкажи, що потрібно, щоб уранці на сніданок ти і твої друзі/подруги їли кашу.

- 3 Зроби аплікацію з круп за власним задумом.

Я СПОЖИВАЮ ЯКІСНІ ПРОДУКТИ

На кухні є місця, призначені для збереження продуктів.

- 1 Об'єднай продукти для зберігання. Поясни свою думку.

Усі продукти харчування мають термін придатності. Їх можна вживати у їжу, якщо термін придатності не добіг кінця і продукти зберігались у належних умовах. Про термін придатності та умови зберігання ти можеш прочитати на пакованні товару.

- 2 Які з цих продуктів мають короткий термін придатності, а які — відносно тривалий? Чому?

- 3 Бабуся розрізала яблуко на три частини.

Першу частину поклала в холодильник.

Другу частину залишила на столі на деякий час.

Третю частину полила лимонним соком і залишила на столі.

Чому одна частина яблука стала темнішою, а решта — ні? Проведи такий дослід з бананом, персиком чи грушею.

Учені вже вивели сорти яблук, які не темнішають, якщо їх розрізати. Як ти вважаєш, які ще сорти яблук можна вивести?

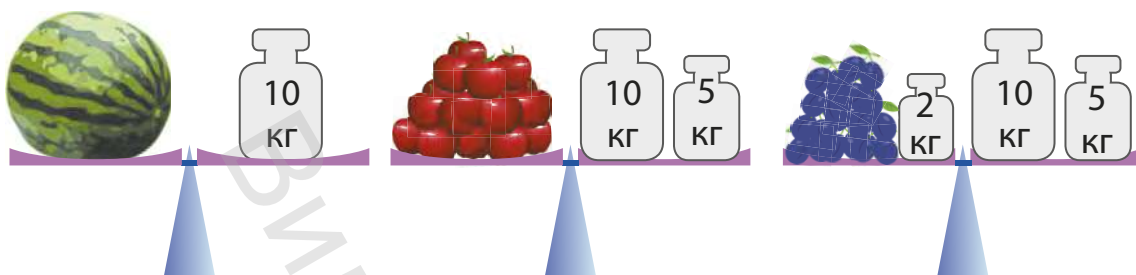
Я ВИМІРЮЮ МАСУ ТА ОБ'ЄМ

На кухні є прилади для вимірювання маси. Це ваги. За їх допомогою ти можеш дізнатися про масу продуктів. Масу вимірюють у кілограмах. Слово «кілограм» скорочено записують **кг**.

МАСА

1 КГ

1 Визнач за малюнком масу плодів.

2 Тато приніс додому 20 кг продуктів. Які продукти міг купити тато? Уклади стільки списків продуктів, скільки можливо.

На кухні є різний посуд для рідин. Це ємності.

Кожна з ємностей може вмістити певну кількість рідини. Одиниця вимірювання рідини — літр. Слово «літр» скорочено записується **л**.

3 Склади задачу, використовуючи дані про місткість поданих ємностей.

Я Снідаю, Обідаю, Вечеряю

- 1 Визнач за годинником, о котрій снідають, обідають та вечеряють хлопчик і дівчинка. Чому важливо приймати їжу в той самий час? Розкажи про свій режим харчування.

Сніданок

Обід

Вечеря

- 2 Прочитай правила поведження в шкільній їдальні. Чому важливо їх дотримуватися? До кожного правила намалюй позначку на окремому аркуші.

Мий руки перед їдою.

Прибирай після себе брудний посуд.

Бери стільки їжі, скільки можеш з'їсти.

Користуйся серветками.

- Чи можна користуватися цими правилами вдома?

За обіднім столом ти користуєшся серветками. Зазвичай їх виготовляють із тканини або паперу. Серветки з тканини кладуть на коліна.

- 3 Склади серветку за інструкцією. Поясни, чому варто використовувати багаторазові серветки.

1. Склади серветку «гармошкою».
2. Згорни її навпіл.
3. Один кінець помісти у склянку.
4. Вільний кінець серветки розправ у вигляді листка.

УКРАЇНСЬКА ХАТА

Ти мешкаєш у сучасному будинку. У давнину в Україні люди мешкали в хатах. **Хата** — це сільський одноповерховий будинок. Українську хату називають «колискою українського народу». **Колиска** — це невелике ліжечко для спання дитини. Щоб дитина засинала, це ліжечко колисали (гойдали).

- 1 Поміркуй, чому українську хату назвали «колискою українського народу».

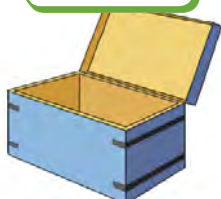

В Україні в різних місцевостях будували різні хати. На півночі, де багато лісів,— з деревини , на півдні — з вапняку , в центральній частині — з глини . У хаті зазвичай була одна кімната. У кімнаті стояла піч. Піч «давала» тепло, у печі готували їжу, на печі сушили одяг. Піч часто розмальовували візерунками, щоб зберегти родинне вогнище.

- 2 Розглянь предмети, які традиційно були в українській хаті. Які сучасні предмети замінили давні? Чи завжди будуть існувати ті речі, якими ми користуємося зараз?

Скрина

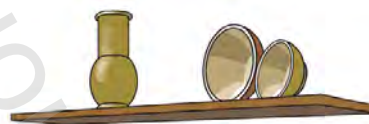
Ящик з кришкою для зберігання одягу

Лава

Предмет меблів для сидіння чи спання

Мисник

Дерев'яна полиця для зберігання посуду

- 3 Розглянь зображення музею просто неба в Пирогові. Яку інформацію про музей ти можеш дізнатися? Поясни свою думку.

- 4 Розкажи за схемою, які бувають музеї.

Художній

Залізничний

морської біології

Природничий

автомобілів

Історичний

МУЗЕЙ

ДАВНІ ПОВІР'Я І СУЧАСНІСТЬ

Про дім у народі складали багато повір'їв. Одне з них — про домовика.

У давнину люди вірили, що в кожному домі за піччю живе домовик — добрий дух сім'ї. Якщо до нього добре ставляться, домовик приносить щастя. Його уявляли як маленького дідка у вивернутому кожусі.

- 1** Прочитай вірш. Чи справді в ньому йдеться про домовика? Поясни свою думку.

Домовик

Домовик живе в квартирі?
Хто ж у це тепер повірить?
Вам скажу: «По-перше — я!
А по-друге — вся сім'я!»
В домі спокою немає,
Щось постійно пропадає...
Я зібрався погуляти —
Одяг мушу свій шукати.
Це, напевне, домовик
Заховав десь черевик.
Зникли светер та піджак,
Не знайду їх теж ніяк.
Я з-під ліжка, із куточка
Витягнув свою сорочку.
Хто її туди запхав
Й медом замастив рукав?
Ну, звичайно, домовик

Заховав її та втік.
В кухні біля табуретки
Я узяв одну шкарпетку.
Другу домовик забрав,
Бо нема. Я скрізь шукав...
Що за капосне життя?!
Не вдягнуся до пуття!
Мама увійшла в кімнату.
Мама стала прибирати.
Під столом знайшла піджак
І мені сказала так:
— Сину! Це не домовик,
До порядку ти не звик.
Сам усе порозкидаєш,
А на іншого звертаєш.

Тетяна Лисенко

- 2** Зроби домовичка з ниток. Намалюй або запиши алгоритм своїх дій.

Пригадай! **Алгоритм** — послідовність дій, які приводять до бажаного результату. Алгоритми виконують виконавці/виконавиці. Хто буде виконавцем/виконавицею алгоритму, який ти складеш?

- 3** Знайди в інтернеті у книзі «Міфи і легенди давньої України» інформацію про домовика, розкажи у класі про те, що ти дізнався/дізналася.

СУЧАСНИЙ ДІМ

- 1 Ти мешкаєш у сучасному будинку в місті чи селі. Розкажи про нього.
- 2 Порівняй українську хату і сучасний будинок, у якому ти мешкаєш. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

Де розташований?

Чи є в будинку водопровід?

Із чого зроблений?

Які приміщення має?

Що є біля будинку?

Відмінне

Спільне

Відмінне

Ти можеш мешкати в одноповерховому будинку чи в одній з квартир багатоповерхівки. Щоб дістатися до свого помешкання, ти можеш підніматися сходами або ліфтом. **Ліфт** — це технічна споруда зі спеціальною кабіною для переміщення людей чи вантажів.

- 3 Розглянь сторінку електронного словника. Використай електронний словник для того, щоб тлумачити невідомі тобі слова. Для цього введи це слово у поле пошуку.

СЛОВНИК UA
портал української мови та культури

СЛОВНИК СЕРВІСИ СЛОВНИКАРНЯ ПІ

Світ UKRAINE GTA

Слово...

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Ї К Л М Н О П Р С Т У Ф Х

ЗВЕРТАННЯ
“Андріє чи Андрію?” Звертайтеся правильно.

Ім'я та/або по батькові Звернутися!

ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ ОНЛАЙН
Офіційна та кілька неофіційних транслітерацій.

Текст, ім'я, прізвище Translit

НОВИЙ ПРАВОПИС
Чинний правопис Української мови (2019).

СЛОВНИКАРНЯ
Останні користувацькі тлумачення.

КОЛИ Я ВДОМА НАОДИНЦІ

Інколи ти залишаєшся вдома на самоті. Тому маєш пам'ятати про правила безпечної поведінки вдома.

- 1** Прочитай правила. Поясни, чому ти маєш їх дотримуватися. Поміркуй, що буде, якщо їх порушити.

Не грайся сірниками та електроприладами.

Не відчиняй двері незнайомцям.

Закривай водопровідні крани.

Не вилазь на підвіконня. Не виходь на балкон.

Не використовуй для ігор ліки чи мийні засоби.

Пам'ятай номери телефонів рідних і служб порятунку 101, 102, 103, 104.

- 2** Що роблять діти вдома? Що у них вийде зрештою? Які правила безпеки вони мають пам'ятати?

- 3** Коли ти один/одна вдома, почитай улюблену книгу. Знайди її на сайті Національної бібліотеки України для дітей.

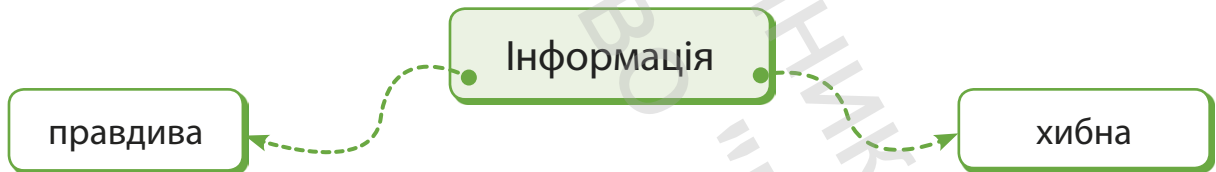
4 Розкажи, у чому тобі можуть допомогти зображені пристрої.

У світі дуже багато інформації. Для її зберігання та швидкого пошуку вчені винайшли спеціальний пристрій — **комп'ютер**.

- Чи може комп'ютер тобі нашкодити?

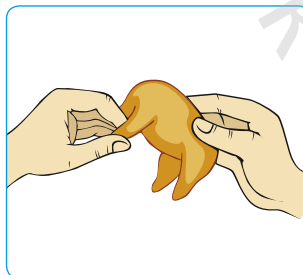
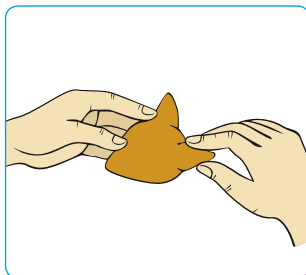
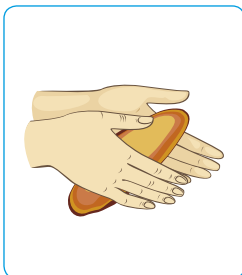
5 Розкажи за схемою, яка буває інформація.

6 Попрацюй з комп'ютером.

- Переглянь відеоурок і мультфільм.
- Розкажи, що нового ти дізнався/дізналася.
- Зроби аплікацію або картину з пластиліну.

«РОЗУМНИЙ» ДІМ МАЙБУТНЬОГО

У майбутньому всі будинки будуть «розумними». Для керування таким домом потрібен буде пульт-дисплей. За допомогою цього пульта ти зможеш керувати своїм будинком. Прилади під'єднують до комп'ютерної мережі, і ними можна буде керувати на відстані.

Уяви: ти хочеш, щоб твій дім був чистим. Натискаєш на значок відповідної програми — і пилосос починає чистити килим.

«Розумний» дім створюється вже зараз.

- 1 Розглянь схему «розумного» дому. Розкажи про використання сонячного світла і тепла, вітру і води. Чому важливо користуватися чистими джерелами енергії?

У «розумному» домі використовують природні джерела енергії — Сонця, води й вітру. Це дає змогу зберігати природне довкілля чистим.

У «розумному» домі речі також будуть «розумними».

- 2 Розглянь фото, розкажи про «розумні» речі.

Робот, який збирає іграшки

«Розумна» полиця, яка впорядковує одяг

«Розумний» горщик для квітів

УКРАЇНА — МІЙ РІДНИЙ КРАЙ

Ти живеш в Україні. Дотримуйся законів України, вивчай культуру українського народу, поважай його традиції.

1 Прочитай і поясни висловлювання про Україну.

Україна — незалежна країна.

Я громадянин / громадянка України.

Україна — європейська держава.

Конституція України — Основний Закон держави.

Київ — столиця України. Хрещатик — головна вулиця Києва.

2 Що розказали про Україну учні й учениця? Що б ти міг/могла додати до цього?

Україна — мій рідний край, моя домівка. Я тут народився.

Україна — держава, а я — її громадянка. Україна — частина Європи.

Україна — моя Батьківщина. Тут живуть мої мама і тато, дідуся й бабусі.

3 Поясни, як ти розумієш прислів'я.

У чужім краю і солов'ї не цвірінькають.

4 Створи плакат «Моя Україна» в техніці колаж.

Плакат — це зображення з коротким написом, яке видно здалеку. Плакат до чогось закликає, щось рекламує, робить популярним.

- 5 Прочитай уривок з вірша Володимира Сосюри. До чого закликає поет? Намалюй позначки до рядків вірша.

Любіть Україну

як сонце
любить,

як вітер,

і трави,

і води...

в годину
щасливу
і радості мить

любить
у годину
негоди

Далі у вірші йдуть такі рядки:

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

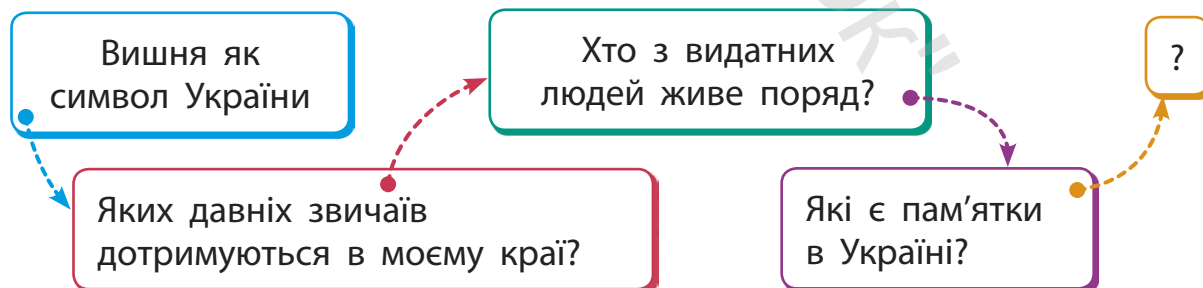

- Створи малюнки-позначки до цих рядків. Чому поет називає Україну вишневою? А мову — солов'їною?

Вишня — символ України, рідної землі, матері. Це символ давньої України — дерево життя. Колись наші предки святкували Новий рік 21 березня. Це було свято весни. Деревце вишні садили восени в діжку, тримали в хаті, а навесні вишенька розквітала. За її цвітом дівчата відгадували свою долю на прийдешній рік.

Соловей — символ свободи й таланту, його спів надзвичайно мелодійний, чистий і дзвінкий.

- 6 Другокласники й другокласниці вирішили здійснити реальну чи віртуальну мандрівку Україною. Поміркуй, що хочуть дослідити діти, та доповни список своїми думками. Де в Україні ти хотів би/хотіла б побувати? Чому?

7 Прочитай, як діти відповіли на запитання «Навіщо ви навчаєтесь?». Обговоріть у класі, чия відповідь вам до вподоби.

Тетянка

Я навчаюсь тому, що всі люди навчаються.

Я навчаюсь тому, що хочу стати космонавтом.

Олег

Оленка

Я навчаюсь тому, що мені подобається навчатися.

Я навчаюсь тому, що мені батьки так сказали.

Гнат

- Розкажіть одне одному, навіщо ви навчаєтесь.

Людина навчається впродовж усього життя. Немовля вчиться ходити та розмовляти, самостійно їсти та гратися. Школярі та школярки вчаться читати, писати, малювати, спілкуватися. Доросла людина навчається майбутньої професії.

8 Дізнайся, чи дійсно навчаються дорослі люди.

- Запитай у вчителів / учительок, чи продовжують вони навчання.
- Запитай у батьків, чому дорослі люди продовжують вчитися.

Я у мріях побувала

Я у мріях побувала,
Я у мріях заблукала.
То я пекарем була
І торти смачні пекла,
То зайшла в кравчині мрію —
Плаття шила — гарно вмію!
Ще я вчителькою стала —
Букви з дітками вивчала.
Мить — і я вже тенісистка,
І художниця, й артистка!

Вірш складаю — поетеса,
В літаку я — стюардеса!
Ким же бути, ким же стати?
Треба щось одне обрати!
Я у мріях побувала,
Я дивилась — вибирала.
Ще не все я знаю й вмію,
Ще шукаю свою мрію!

Любов Відута

МИ — ГРОМАДЯНИ І ГРОМАДЯНКИ УКРАЇНИ

Ти живеш в Україні. Ти — громадянин/громадянка України. У тебе є права й обов'язки, які записано в Конституції України.

Ти учень/учениця і навчаєшся в школі, ти належиш до шкільної спільноти класу.

Ти живеш у місті чи селі і є членом/членкинею сільської чи міської громади.

- 1** Членами яких спільнот є діти? Як ти про це дізнався/дізналася? Поясни свою думку. Назви спільноти, до яких належиш ти.

Україна

Місто

Школа

Село

Футбольна секція

Танцювальний ансамбль

- 2** Розкажи, у яких заходах у твоєму місті чи селі ти береш участь. Поміркуй, який захід ви могли б організувати з друзями/подругами для спільноти класу, школи, міста чи села.

- 3** Діти вирішили організувати у своєму місті флешмоб «Читаю вірш українського поета/української поетеси». Допоможи їм його спланувати.

Флешмоб — несподівана поява людей у заздалегідь запланованому місці й одночасне виконання ними тих самих дій. Флешмоб привертає увагу перехожих, але триває недовго. Після нього всі швидко розходяться.

ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Ти маєш дотримуватися законів України, користуватися правами та виконувати обов'язки. Конституція України — це Основний Закон нашої держави.

Кожна країна світу має свої власні, не схожі на інші прапор, герб і гімн. Це символи незалежності держави, її святині. Україна — незалежна європейська держава. Україна — наша Батьківщина. Батьківщиною ми називаємо ту країну, де народилися. Країну, громадянами і громадянками якої ми є.

держава

країна

Батьківщина

- 1** Порівняй прапор України з прапорами інших держав. Що між ними спільного і чим вони відрізняються? Чому державі важливо мати свій прапор? Чому його потрібно шанувати?

Україна

Швеція

Литва

- 2** Розкажи, де зображено державні символи України. Чому?

Тризуб — Державний Герб України. Є багато думок, що означає Герб. За однією з версій, це птиця-блискавка в синьому небі.

Стався з повагою до державних символів України.

Державний Гімн України — це урочиста пісня, яку слухають і виконують стоячи, приклавши руку до серця. Цей жест символізує слова «З Україною в серці». Пригадай і розкажи, коли тобі доводилося співати гімн нашої країни. Опиши свої відчуття.

3 Порівняй за схемою будь-яку українську народну пісню і Державний Гімн України.

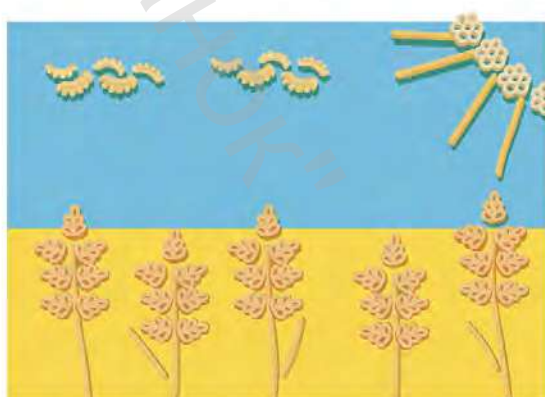
Де співають?

Хто співає?

З якою метою співають?

Державною мовою в Україні є українська мова. В Україні живуть українці, татари, поляки, угорці, молдовани, євреї та представники інших народів. Вони спілкуються своєю рідною мовою та українською.

4 Виконай одну з поробок на вибір. Використай для цього різні матеріали.

НАРОДНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ

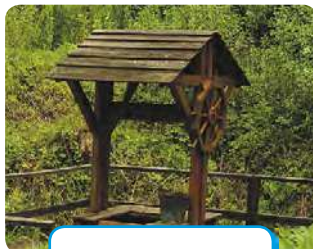
- 1** Розглянь народні символи України. Дізнайся, чому саме вони стали її символами. Прочитай оповідання або казку, де б розповідалося про ці предмети. Перекажи їх своїм друзям/подругам.

Народні символи України

Хата

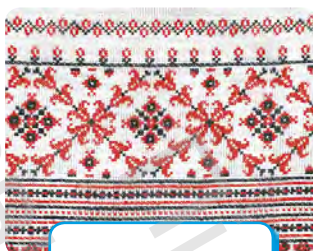
Криниця

Піч

Вінок

Рушник

Вишиванка

Хліб-сіль — паляниця і сіль, які за слов'янським звичаєм підносять на знак великої поваги до того, кого зустрічають, під час урочистих церемоній.

У кожній українській селянській хаті хліб-сіль, укритий рушником, був необхідним атрибутом. Запрошуючи до столу, господар казав: «Просимо до нашого хліба-солі», а після застілля гості дякували йому за хліб-сіль.

- 2** Які інформаційні процеси відбувалися на сьогоднішньому уроці? Поясни свою думку.

РОСЛИННІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Кожна країна має свої символи, які вказують на особливості цієї країни. Символи бувають державні й народні. Народні символи пов'язані з традиційними предметами побуту, рослинами і тваринами.

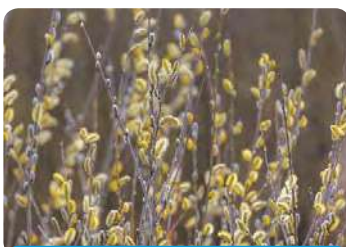
- 1 Розглянь рослинні символи України. Дізнайся, чому саме вони стали її символами. Прочитай оповідання або казку про ці символи. Перекажи їх своїм друзям/подругам.

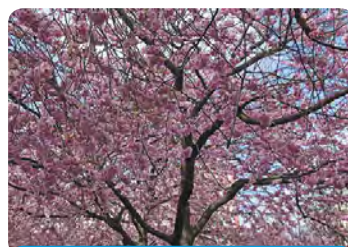
Рослинні символи України

Калина —
символ дівочої
вроди.

Верба — символ
родинного
вогнища.

Вишня — символ
рідної землі,
матері.

Барвінок —
символ життя.

Мальви —
символ віри та
надії.

Чорнобривці —
символ синів-
ської любові.

- 2 Намалюй вінок або один із рослинних символів України.

- 3 Поясни значення прислів'я.

Без верби і калини нема України.

Калина — лікарська рослина. Ми можемо використовувати кору, ягоди, квіти і листки калини як ліки. Калиновий чай п'ють при застуді. Перед уживанням будь-яких лікарських рослин обов'язково порадься з лікарем.

ТВАРИНИ — СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Майже в кожній країні світу є свій тваринний символ. Кенгуру є символом Австралії, бобер — Канади, тигр — Індії, а панда — Китаю. Україна теж має свої символи.

- 1** Розглянь зображення птахів, які є символами України. Прочитай, що саме вони символізують. Спробуй пояснити чому.

Символ весни,
добра, кохання.

Ластівка

Символ весни
і волі, натхнення
і таланту.

Соловей

Символ пророцтва
щодо кількості
років життя.

Зозуля

**Птахи —
символи
України**

Журавель

Символ любові до
рідної землі, вірності.

Лелека

Символ любові до батька
й матері, рідної домівки.

- 2** З яких джерел ти можеш дізнатися про тварин — символи України? Назви деякі способи отримання інформації.

Інтернет

Книжки

Спілкування

Спостереження

МОЄ РІДНЕ МІСТО/СЕЛО

- 1** Розкажи, де живуть діти. Знайди відповідність між зображеннями дітей та їхніми розповідями.

Я живу в селі.

Я живу у великому місті.

Я живу в не-великому містечку.

В Україні багато великих міст, затишних сіл. Місце, де ти живеш,— частина великої країни України. Кожен населений пункт має назву, деякі — герби.

- 2** Зістав герби різних міст України та їхні назви. Поясни, чому символами цих міст є зображені об'єкти. Дізнайся про назву свого населеного пункту.

Лебедин

Суми

Кривий Ріг

Львів

Адреса — це позначення місця, де ти живеш. Коли ти повідомляєш адресу, то говориш назву країни, області, населеного пункту, вулиці, а також номер будинку і/або квартири.

3 Прочитай твердження. З якими із них ти погоджуєшся.

- Повідомляй тільки ту інформацію, яка не є приватною.
- Заходь на перевірені сайти.
- Завантажуй будь-які програми без перевірки на надійність.
- Довіряй інформації з перевірених сайтів.
- Усе, що розміщено в інтернеті, є правдою.

Колись у кожній українській хаті стояв великий дерев'яний або кований ящик, який замикався на ключ. Це скриня. У цьому ящику зберігалися найцінніші речі родини: весільний одяг, рушники та інше вбрання. Зазвичай господарями скрині були жінки.

Був у скрині й прискринок. Це маленька шухлядка, у якій зберігалися прикраси, гроші та цінні речі. Деякі скрині були таких розмірів, що використовувались як ліжко. У чужу скриню не можна було зазирати.

4 Зроби власну скриню.

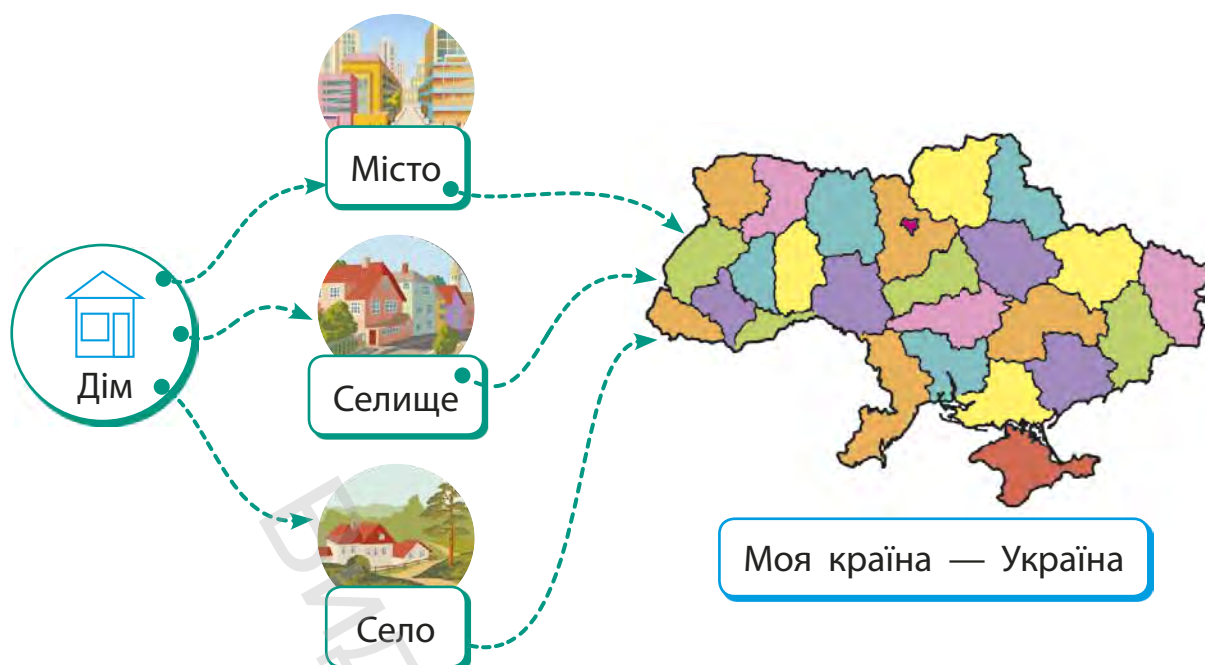

5 На кольорових смужках паперу напиши — хто або що для тебе найважливіше у житті — та поклади у скриню.

Цінності — це те, що важливе для тебе зараз.

- 6 Розкажи, де ти живеш. Користуйся схемою. До якого виду інформації — приватної чи публічної — належить твоя адреса?

- 7 Учні й учениці відповідали на запитання про своє місто. Поміркуй, на які саме. Як би ти відповів/відповіла на ці запитання?

Я живу
в місті Києві.

Головна вулиця
міста —
Хрещатик.

Київ назвали на
честь старшого
брата Кия
за легендою про
Кия, Щека
і Хорива та їхню
сестру Либідь.

Зоопарк — моє
найулюбленіше
місце відпочинку.

Київ — велике
і красиве місто.

У містах і селах у громадських місцях ти можеш побачити різні знаки. Ці знаки передають інформацію про об'єкти чи дії. Їх називають інформаційними знаками.

- 8 Розглянь інформаційні знаки. Яку інформацію вони передають? Де їх можна побачити? Чому саме там?

Я МАНДРУЮ ВУЛИЦЯМИ РІДНОГО МІСТА/СЕЛА

1 Напиши свою адресу за планом.

У якій країні ти живеш?

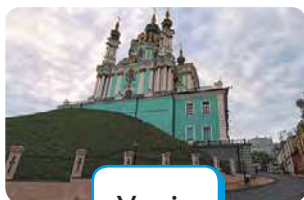
Як називається область, де ти живеш?

Як називається місто/село, де ти живеш?

Як називається твоя вулиця?

Пам'ятай: твоя адреса — це приватна інформація.

У давнину міста огороджували кріпосними стінами. Люди заходили в місто крізь в'їзні брами. Такими «воротами в місто» були, наприклад, Золоті ворота в Києві. Від в'їзних воріт до ринкової площі люди могли пройти дорогами між будинками. Це були перші вулиці. Тепер вулиці планують так, щоб вони були зручні для пішоходів і транспорту. Вулиці бувають різні.

Узвіз

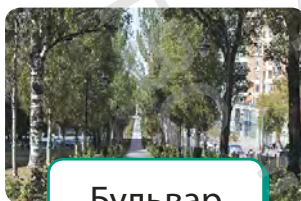
Набережна

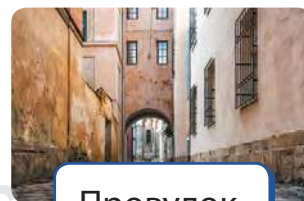
Проспект

Вулиця

Бульвар

Провулок

Назви деяких вулиць збереглися з давніх часів: Верхній Вал у Києві чи Низький Замок у Львові. Часто вулиці називають іменами видатних людей. Майже в кожному українському місті є вулиця Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка. Вулиці називають на честь героїв, які віддали своє життя за незалежність України. Це вулиці Героїв Майдану, Героїв Небесної Сотні, Героїв Києва. Є вулиці, які названо на честь героїв, загиблих в АТО та на війні. У селі Дубове на Волині — це вулиця Андрія Омелянюка, у Харкові — вулиця Дмитра Коцюбайла. Чи є такі вулиці у твоєму місті/селі?

Ти живеш у місті/селищі/селі. У кожному населеному пункті є багато будівель. У деяких з них мешкають люди, деякі — для спільного користування. Лікарні — щоб лікувати хворих. Магазини, аптеки — для придбання різних товарів, продуктів, ліків тощо. Школи, коледжі, університети — для навчання. Фабрики і заводи — для виготовлення товарів. У деяких містах є зоопарк, цирк, музей, кінотеатр, парк для розваг. Спортивні стадіони — для занять спортом.

2 Порадь дітям, куди їм піти. Обґрунтуй свою думку. Сплануй відвідування одного з місць.

Майже в кожному місті/селі є місця, де можуть зібратися їх мешканці і мешканки для розв'язання суперечливих питань чи з нагоди свята. Ці площі та забудовані місця зазвичай розташовані в центрі населених пунктів.

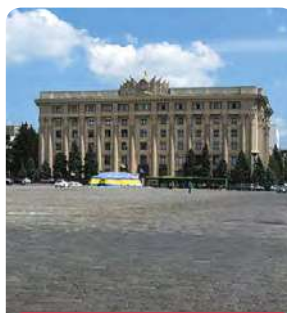
3 Розглянь площі найбільших міст України. Дізнайся, чому їх так назвали.

Київ.
Майдан
Незалежності

Львів.
Площа
Ринок

Харків.
Майдан
Свободи

Дніпро.
Площа Героїв
Майдану

- Яка площа є у твоєму місті/селі? Створи фотоколаж і розкажи про неї.

Здавна на площах і вулицях міст/сіл ставили пам'ятники. Це скульптурні споруди на згадку про якусь подію чи на честь кого-небудь або чого-небудь.

4 Розглянь пам'ятники, пов'язані з давніми подіями, які відбувалися з жителями цих міст. Знайди інформацію про них в інтернеті. Користуйся ключовими словами для пошуку інформації.

Монумент апельсину, що врятував
Одесу. 2004 р.

Голодна
дівчинка.
Київ. 2008 р.

Пам'ятник молодому Шевченку.
Вінниця. 2014 р.

- 5 Діти ходили до магазину канцелярських товарів. Розглянь чек, який вони отримали. Скільки коштів витратили разом? Окремо?

Чек

Ручка — 1 шт. — 8.00
 Олівець — 2 шт. — 10.00
 Гумка — 2 шт. — 4.00
 Ножиці — 1 шт. — 25.00
 Фарби — 1 уп. — 15.00
 Клей — 1 шт. — 20.00
 Папір — 1 уп. — 70.00
 Альбом — 1 шт. — 20.00
Усього: 172.00 гривні
 Дякуємо за покупку!

- 6 Розглянь схему та розкажи, що потрібно для життя людині насамперед.

Я ВІДВІДУЮ МУЗЕЙ

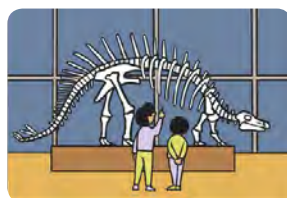
Люди завжди прагнули зберігати предмети, які є цінними для них. Такі предмети зберігаються в музеях. Ти можеш відвідати різні музеї. Вони відрізняються колекціями, які виставляють для огляду.

Картинна галерея

Краєзнавчий музей

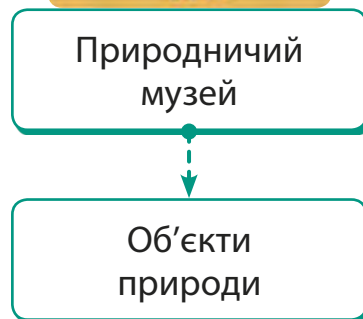
Природничий музей

Витвори мистецтва

Штучні об'єкти й об'єкти природи

Об'єкти природи

Предмети, які є на виставці, називають експонатами. А людину, яка про них розповідає,— екскурсоводом, або гідом. Щоб потрапити до музею, потрібно купити квиток. З квитком у деяких музеях ти можеш придбати електронного гіда — навушники і диктофон, який «розповідатиме» про експонати музею.

Експонати

Екскурсовод

Квитки

1 З яких музеїв ці експонати? Уклади список експонатів для краєзнавчого музею твого міста/села.

Виставка — це публічний (тобто для всіх) показ предметів мистецтва або інших, що мають цінність.

2 Добери для інформації місце її зберігання.

Номер телефону

Назва книжки

Смак яблука

Запис пісні

Назва страви

Перелік уроків

Записник

Щоденник

Меню

Пам'ять

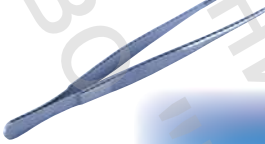

Смартфон

Меню

Розклад

3 Багато технічних винаходів людям підказала жива природа — рослини і тварини. Доведіть це за допомогою фотографій-підказок. Утворіть відповідні пари: ТЕХНІЧНИЙ ВИНАХІД — ОБ'ЄКТ ЖИВОЇ ПРИРОДИ.

- Спробуй згадати ще якийсь винахід «за підказкою природи». Розкажи про нього.

4 Розкажи про себе за планом:

- Скільки тобі років?
- Чого ти навчився/навчилася за ці роки життя? Хто тобі в цьому допоміг?
- Чого ще хочеш навчитись?

Зібрання експонатів називають колекцією. Людину, яка збирає певні предмети та створює колекцію, називають колекціонером.

- 5** З яких колекцій ці експонати? Об'єднай їх у групи. Який експонат не потрапив до жодної з колекцій?

Колекція монет

Колекція марок

Колекція значків

Є музеї одного предмета: годинників, сала, праски, іграшки і навіть сміття.

Зібрання музею «Писанка» у місті Коломия Івано-Франківської області налічує 6000 писанок з різних регіонів України та країн світу. Сам музей також є величезною писанкою.

Ти теж можеш стати колекціонером, тобто збирачем різних речей чи матеріалів.

- 6** Створи колекцію паперу.

1. Дізнайся про різні види паперу.

2. Дізнайся, де ти можеш узяти зразки такого паперу.

3. Поміркуй, як ти розмістиш колекцію.

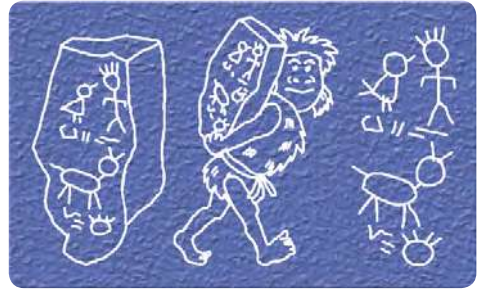
4. Збери зразки паперу, розмісти їх на основу.

5. Підпиши кожен зразок.

6. Презентуй свою колекцію паперу в класі.

7 Виконай усно. Обери істинне твердження.

- Носій інформації — камінь, на якому зображено символи.
- Носій інформації — людина, яка несе цей камінь.
- Носій інформації — це знаки, які зображено на камені.

8 Розглянь книжки «Я — неповторна» і «Я — неповторний», де Ганнуса й Ромчик розповідають про себе. Розкажи, що саме, на думку цих дітей, робить їх **неповторними**.

1. Я найвища дівчинка у 2–Б класі.
2. Я граю в дівочій хокейній команді.
3. Я сама придумую й шию лялькові сукні.
4. Моя улюблена книжка — «Мауглі».
5. Моя улюблена тварина — панда.

1. Я найстарший із-поміж хлопчиків 2–Б класу.
2. Я люблю грати в теніс.
3. Я вмію готувати яєчню.
4. Моя улюблена книжка — «Казки народів світу».
5. Моя улюблена тварина — динозавр.

9 Зіграй у гру «Схожий — неповторний». Закінчи думки:

Я схожий/схожа на Ромчика/Ганнусю тим, що...

Я неповторний/неповторна в тому, що...

У кожній людині є щось особливе — те, що робить її неповторною, відмінною від інших людей. Усі ми різні.

У чому ж наша несхожість? Ми різнимось між собою кольором шкіри, волосся й очей, рисами обличчя, зростом, статуєю, жестами та ще багато чим. Ми по-різному рухаємось і говоримо, по-своєму сприймаємо світ і виявляємо почуття...

А що, якби раптом усі люди зоднаковили? Навіть страшно уявити, яким тьманим, безбарвним, одноманітним і нецікавим стало б наше життя!..

Я У БОТАНІЧНОМУ САДУ

У ботанічному саду ти можеш побачити колекцію рослин: дерев, кущів, трав'янистих рослин. Там працюють ботаніки — вчені, які вивчають рослини, зберігають рідкісні рослини, що їх занесено до Червоної книги, проводять дослід з виведення нових видів рослин.

БОТАНІКА

БОТАНІЧНИЙ

РОСЛИНИ

- 1** Учні й учениці 2-го класу поїхали на екскурсію в ботанічний сад. Які рослини вони побачили? Які з них є рідкісними, лікарськими, екзотичними? За якими ознаками це визначається? Чому ці рослини вирощують у ботанічному саду? Уклади список рослин, які б ти хотів/хотіла побачити в природі.

Пролісок

Бузок карпатський

Тюльпанове дерево

Секвоя

Зозуліні черевички

- 2** Установи ланцюжок живлення. Чому в ботанічному саду живуть тварини?

Шуліка

Соняшник

Бджолоїдка

Бджола

Я У ЗООПАРКУ

Зоопарк — це зоологічний парк. **Зоологія** — наука про тварин. У зоопарку ти можеш побачити різних тварин. Серед них є багато рідкісних, зникаючих. Учені-зоологи вивчають особливості життя, поведінку тварин, сприяють тому, щоб у рідкісних тварин з'являлося потомство.

ЗООПАРК

ЗООЛОГІЯ

ТВАРИНИ

- 1** Де живуть тварини в зоопарку? Які умови для них є найкращими в зоопарку?

Тераріум

Тигр

Будинок для комах

Мурена

Вольєр

Вухач

Ведмідь

Акваріум

Крокодил

- 2** Установи ланцюжок живлення. Чому тварини, яких вирощують у зоопарках у неволі, не здатні здобувати собі їжу?

Їжак

Листочки салату

Слимак

Лисиця

- 3** Дискусія. Запиши аргументи на захист точки зору «ні» і «так». А як вважаєш ти?

Зоопарки шкідливі для тварин і мусять бути закриті.

НІ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ТАК

ПРОФЕСІЇ ЛЮДЕЙ МОГО РІДНОГО КРАЮ

Коли ти станеш дорослим/дорослою, будеш виконувати певну роботу, опануєш професію. **Професія** — це певний рід занять людини. Учитель/учителька навчає дітей, лікар/лікарка лікує хворих, шахтар/шахтарка працює в шахті, водій/водійка автобуса водить автобус тощо. Кожної професії потрібно вчитися.

- 1** Люди обирають ті професії, що є необхідними для певної місцевості. Розглянь герби міст. Як ти вважаєш, чим займаються жителі цих міст? Знайди інформацію в інтернеті. Для цього введи назву міста в поле пошуку браузера — програми-оглядача. Ти матимеш посилання на сайт.

Опішня

Одеса

Новоукраїнка

Здолбунів

Харків

- 2** У містах, розташованих на березі моря, люди займаються рибним промислом. Розглянь фото. Розкажи про професію рибалки. Назви види риб, які є промисловими.

Хамса

Камбала

Бичок

Судак

Тюлька

У місцях, де є родовища різних корисних копалин, професії людей пов'язані з їх видобутком, переробкою чи виготовленням виробів із них.

Опішня — старовинне козацьке містечко. Уважають, що його назва походить від слова «опока» — так колись називали глину. Опішня здавна славилася багатим природним покладом глини, тому тут і розвинулося гончарство.

- 3 Розглянь зображення. Назви вироби опішнянських майстрів. Чому саме в Опішні розвинулося гончарство?

Глечик

Куманець

Миска

Горщик

Свищик

- 4 Виліпи посуд із солоного тіста чи пластиліну.

- 5 Порівняй глиняну і пластикову тарілки за кольором, розміром, матеріалом, призначенням тощо. Чому люди користуються пластиковим посудом? Чи завжди він безпечний? Як пластиковий посуд шкодить природі? Чому для виготовлення посуду краще використовувати природні матеріали?

В Україні є міста, де розташовані заводи чи фабрики. На них виготовляють різні корисні речі.

Здолбунів — місто в Україні, розташоване за 12 км на південь від Рівного, залізничний вузол. У Здолбуніві працюють заводи залізобетонних виробів, продтоварів; авторемонтний, цементний, асфальтний заводи; підприємства залізничного транспорту.

6 Поясни, чому на гербі міста Здолбунів зображено інструменти. Як ти вважаєш, ким працюють жителі/жительки цього міста?

7 Розкажи, навіщо використовують ці інструменти. Об'єднай їх у групи за призначенням. Люди яких професій користуються ними?

Столяр

Слюсар

Швачка

Музикант

Більшу частину території України займають рівнини. Тому українці/українки здавна вирощують різні сільськогосподарські культури: жито, пшеницю, рис, гречку, просо, кукурудзу. Ось чому, наприклад, на гербі Харківської області зображено золоте колосся.

Жито

Пшениця

Кукурудза

Овес

Соняшник

Є професії, пов'язані з наукою, інформаційними технологіями, мистецтвом, певними послугами тощо.

- 8 Розглянь професії майбутнього. Як ти вважаєш, що роблять люди цих професій?

Сіті-фермер — той, хто займається у місті вирощуванням культурних рослин для споживання.

Мережевий лікар — лікар, який буде лікувати на відстані (онлайн).

Дизайнер портативних «розумних» пристроїв (одягу, взуття тощо).

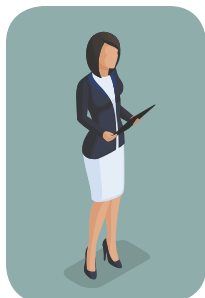
- 9 Прочитай діаграму і дізнайся, про які професії мріють діти другого класу київської школи. Про яку професію мрієш ти? Чому? Досліди, про які професії мріють твої однокласники/однокласниці. Створи діаграму. (Один учень/одна учениця — одна клітинка ☐)

Лікарка

☐
☐
☐
☐

Програміст

☐
☐
☐
☐
☐
☐

Учителька

☐
☐
☐
☐

Дизайнер

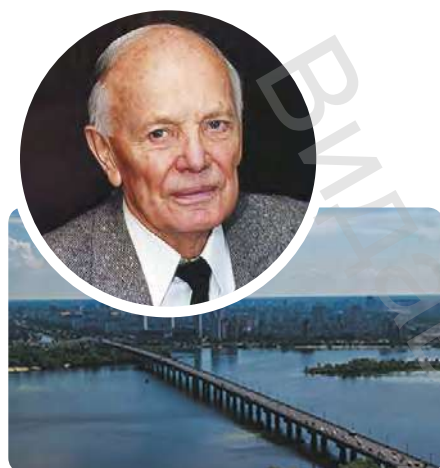
☐
☐
☐
☐

ВИДАТНІ ЛЮДИ УКРАЇНИ

Існують професії, пов'язані з винаходами та відкриттями, зі створенням картин, музичних і літературних творів.

В Україні живе багато працюючих і талановитих людей. Видатні люди — ті, хто виділяється серед інших якими-небудь надзвичайними рисами, якостями, особливостями. Ці люди прославили українську землю своїми здобутками в галузі науки, культури, спорту.

НАУКА

Міст імені Патона, Київ

Борис Патон — учений, який має понад 400 винаходів. Автор ідеї та розробник багатьох способів зварювання. За його проєктом було створено перший у світі суцільнозварний міст через Дніпро завдовжки 1543 метри, який назвали на його честь. Борису Патону першому присвоїли звання Герой України.

КУЛЬТУРА

Квіти, яблука, помідори
(1950)

Катерина Білокур — українська художниця, майстриня народного декоративного живопису, представниця «наївного мистецтва». Входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України. З 2012 року щорічно 9 червня або найближчими вихідними днями в селі Богданівка Яготинського району Київської області — на батьківщині художниці — відбувається міжрегіональний фестиваль народної творчості «Катеринина пісня», присвячений пам'яті художниці.

Марія Примаченко — українська народна художниця, представниця «наївного мистецтва»; лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка. Народна художниця України. 2009 рік за рішенням ЮНЕСКО було визнано роком Марії Примаченко.

Звір гуляє (1971)

СПОРТ

Розглянь світлини українських спортсменів і спортсменок. Дізнайся і розкажи про одного/одну з них своїм однокласникам/однокласницям.

Лілія
Подкопаєва,
гімнастика

Еліна
Світоліна,
теніс

Олександр
Усик,
бокс

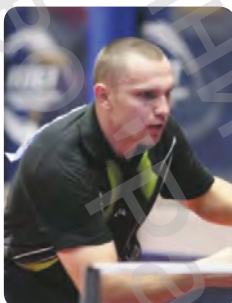
Андрій Шевченко,
футбол

Володимир
Кличко,
бокс

Марія Музичук,
шахи

Віктор Дідух,
настільний
теніс

Олег Верняєв,
гімнастика

ТРИ «ЧОМУ?»

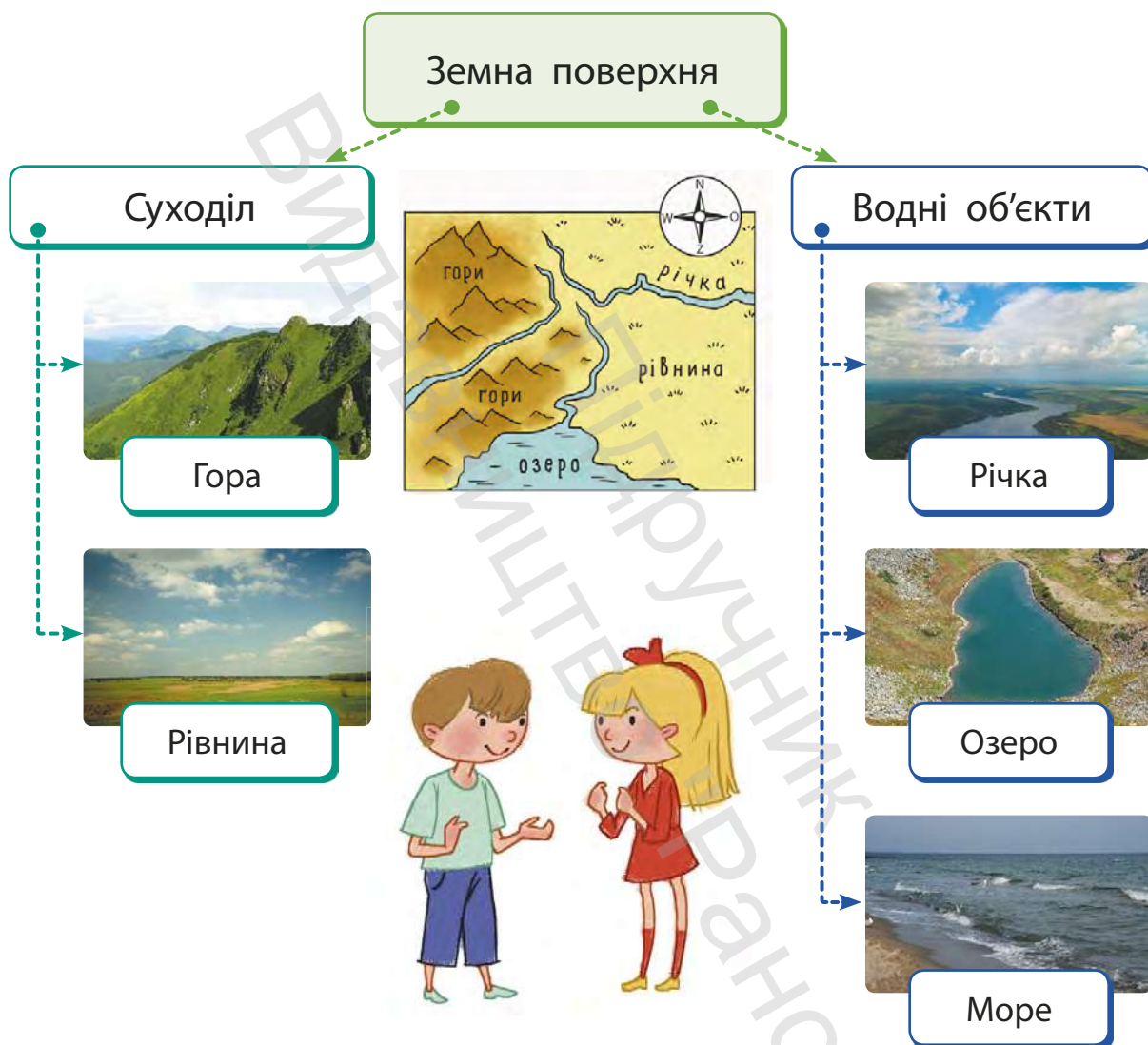
- Чому людина досягає успіхів у своїй роботі?
- Чому потрібно займатися справою, яку любиш?
- Чому варто пробувати себе в різних видах спорту, малюванні, письменництві тощо?

ПРИРОДА МОГО РІДНОГО МІСТА/СЕЛА

Поверхня нашої планети Земля нерівна. На ній є гори , западини , рівнини . У деяких западинах скупчується вода, і вони поступово перетворюються на водойми.

- 1 Розкажи про місце, де ти живеш. Це рівнинна місцевість чи гірська? Чи є у твоєму населеному пункті річка або озеро?

Рівнини, гори, водойми можна позначити на карті. **Карта** — це умовно зменшене загальне зображення земної поверхні, її частини або окремих країн світу. Щоб створити карту, ти маєш подивитися на поверхню землі, наприклад, з висоти пташиного польоту, та зобразити у зменшеному вигляді на папері, використовуючи різні кольори.

- 2 Уяви, що ти диктор/дикторка телебачення і розповідаєш про прогноз погоди. Підготуйся до виступу. Доповни речення актуальною інформацією. Зафільмуй відео.

Сьогодні _____, температура повітря _____°C.
Стан неба _____(сонячно , помірна хмарність , хмарно). Вітер _____(слабкий , сильний). Опادي _____(немає, дощ , сніг , дощ зі снігом , туман).

- 3 Розглянь фотографії. Розкажи, частиною яких спільнот є Гнат і Оленка.

Гнат

Мої спільноти

Оленка

Мої спільноти

- Поміркуй і визнач, до яких спільнот належиш ти.

- 4 Створи фотоплакат «Мої спільноти».

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ НАВЕСНІ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНІ ЯВИЩА НАВЕСНІ

- 1 Що ти знаєш про весну? Чому весняні місяці так назвали? Пригадай основні ознаки кожного місяця.

БЕРЕЗЕНЬ

КВІТЕНЬ

ТРАВЕНЬ

- 2 Які явища природи тобі доводилося спостерігати навесні? Розкажи про них. Чому взимку й навесні здебільшого ми спостерігаємо різні природні явища?

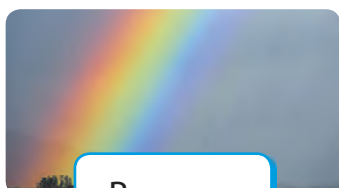
Снігопад

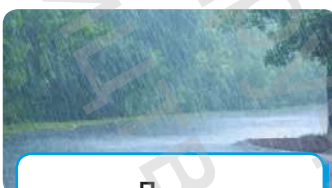
Льодохід

Туман

Веселка

Дощ

Блискавка

Відлига — це потепління взимку або навесні, що призводить до танення снігів. **Повінь** — затоплення водою великої ділянки суходолу.

- 3 Упізнай природні явища за описом.

Рух крижин під дією течії річки під час її скресання чи вітру.

Скупчення найдрібніших крапель води біля поверхні землі, яке робить повітря непрозорим.

Різнобарвна смуга у формі дуги, яка з'являється, коли дощить і світить сонце.

Іскра — наслідок розряду електрики в повітрі, що трапляється під час грози.

4 Досліді.

Запитання. Чи буде плавати кораблик з льоду в мисці з водою?

Що потрібно? Паперова склянка, пластилін, трубочка, паперовий прапорець, миска з водою.

Проведи дослід.

1. Візьми паперову склянку. Поклади на її дно пластилін і прикріпи трубочку з прапорцем.

2. Налий воду в склянку так, щоб вода покривала пластилін.

3. Постав склянку на кілька годин у морозильну камеру.

4. Дістань склянку і розріж її, витягни льодяний «кораблик». Опусти його у миску з водою.

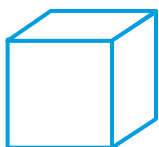
5. Поспостерігай, чи буде плавати льодяний кораблик. Коли він розтане?

Опиши результат. Зроби висновок. Що легше — вода чи лід? Чому крижини в річках плавають на поверхні та не тонуть? Чому лід тане у воді?

Коли сніг тане на сонці, вода стікає вниз і за температури повітря нижче нуля замерзає. Так утворюються бурульки. Бурульки можуть бути небезпечними. Подумай чому.

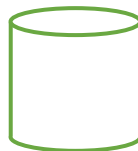
5 На яку геометричну фігуру схожі бурульки?

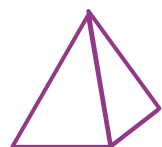
Куб

Конус

Циліндр

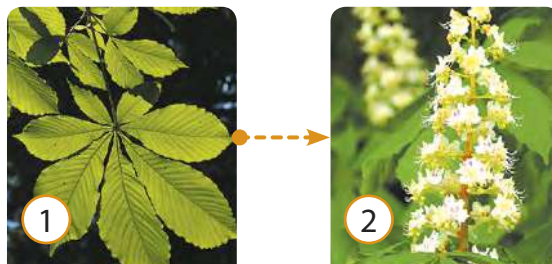
Піраміда

Я ДОСЛІДЖУЮ РОСЛИНИ НАВЕСНІ

- 1 Розкажи, що відбувається з рослинами навесні. Чому в деяких рослин спочатку з'являються квіти, а потім — листочки, а в інших — навпаки?

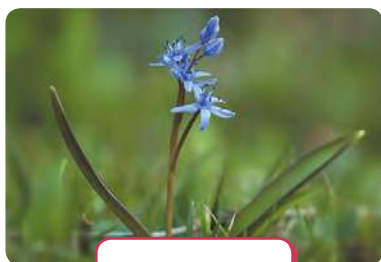
Осика

Каштан

Першоцвіти — трав'янисті рослини, які навесні квітнуть першими. У цей час листя на деревах ще не з'явилося. Тож квіти можуть отримати достатньо сонячного тепла і світла. Першоцвіти здебільшого є багаторічними рослинами. Пригадай, що в багаторічних рослин «зимує» корінь. Навесні з нього з'являється стебло з листочками і квіткою. Першоцвіти занесено до Червоної книги України як рослини, що зникають.

- 2 Назви рослини-першоцвіти. Поясни їхні назви. Порівняй квіти за кольором, формою пелюсток, розміром, довжиною стебла, шириною листочків тощо.

Пролісок

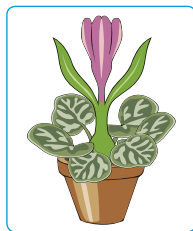
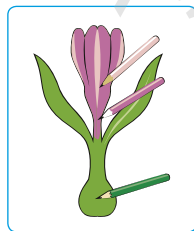
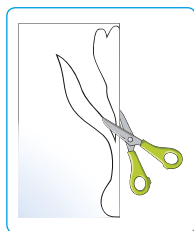
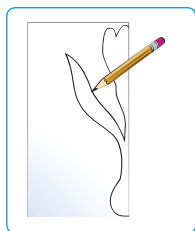
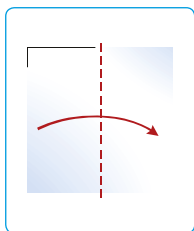
Підсніжник

Медунка

- Чому першоцвіти занесено до Червоної книги України?

- 3 Зроби крокус із паперу.

Я ДОСЛІДЖУЮ КОМАХ НАВЕСНІ

- 1 Розкажи, де зимували комахи. Хто з них коли прокидається? Чому комахи прокидаються в різний час?

Лимонниця

Кропив'янка

Березень

КАЛЕНДАР КОМАХ

Бджола

Мураха

Квітень

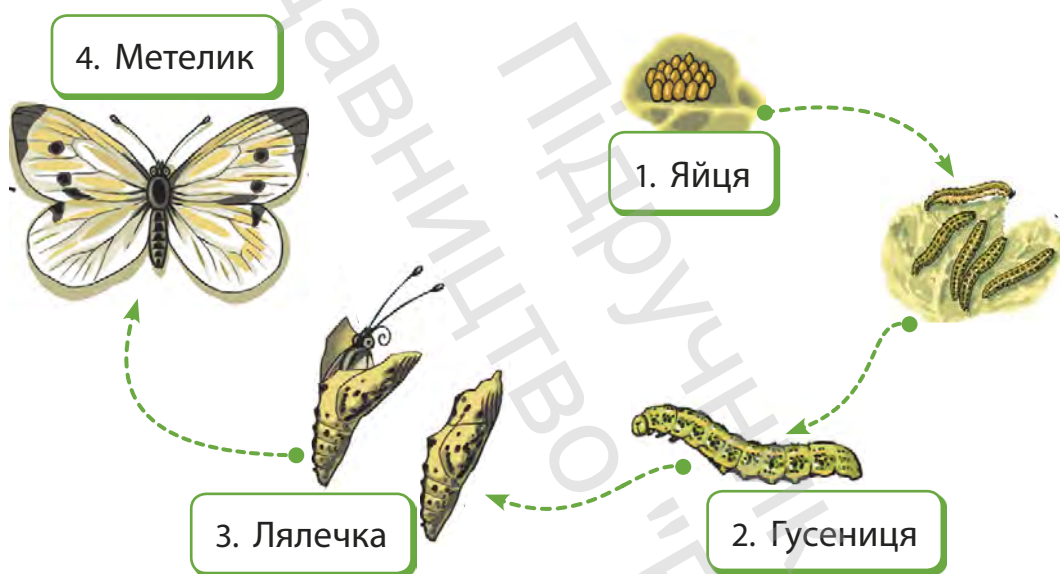

Хрущ

Сонечко

Травень

- 2 Поясни, як народжується метелик. Що відбувається з метеликами навесні?

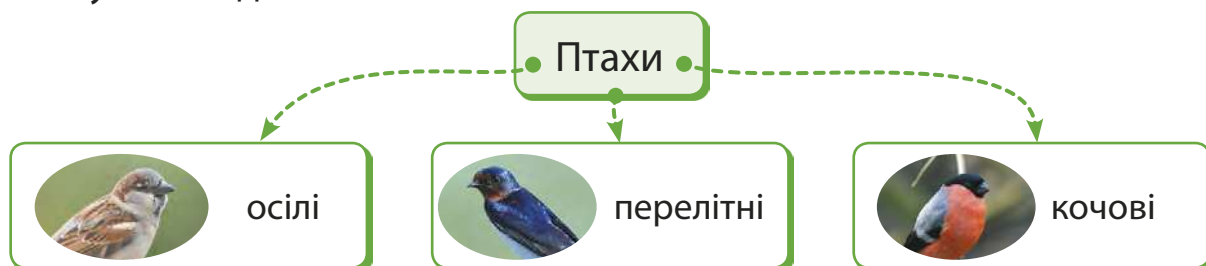

- 3 Розглянь мурашник. Які комір-ки в ньому є? Навіщо вони створені? Дізнайся про життя мурах з інтернет-джерел. Яке ключове слово потрібно ввести, щоб знайти інформацію про мурах? Скористайся також енциклопедіями і довідниками.

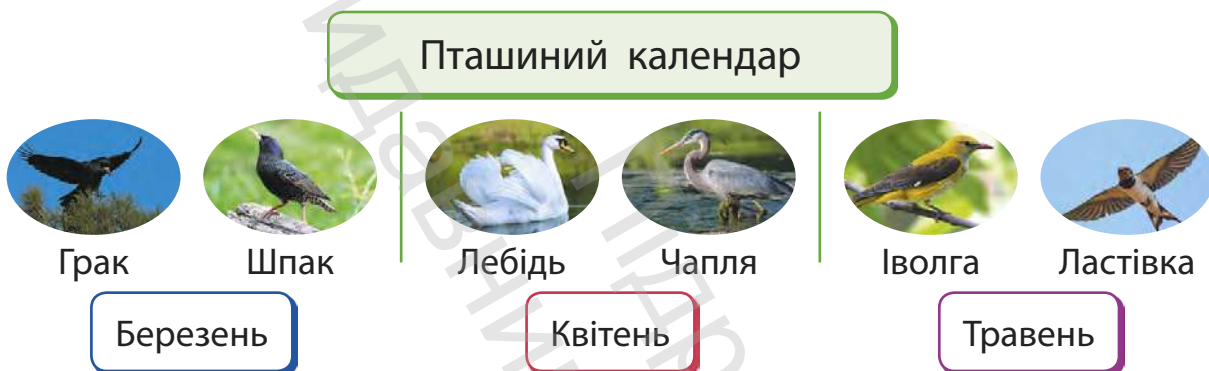

Я ДОСЛІДЖУЮ ПТАХІВ НАВЕСНІ

- 1 Розглянь схему. Розкажи про розподіл птахів за способом пристосування до зими.

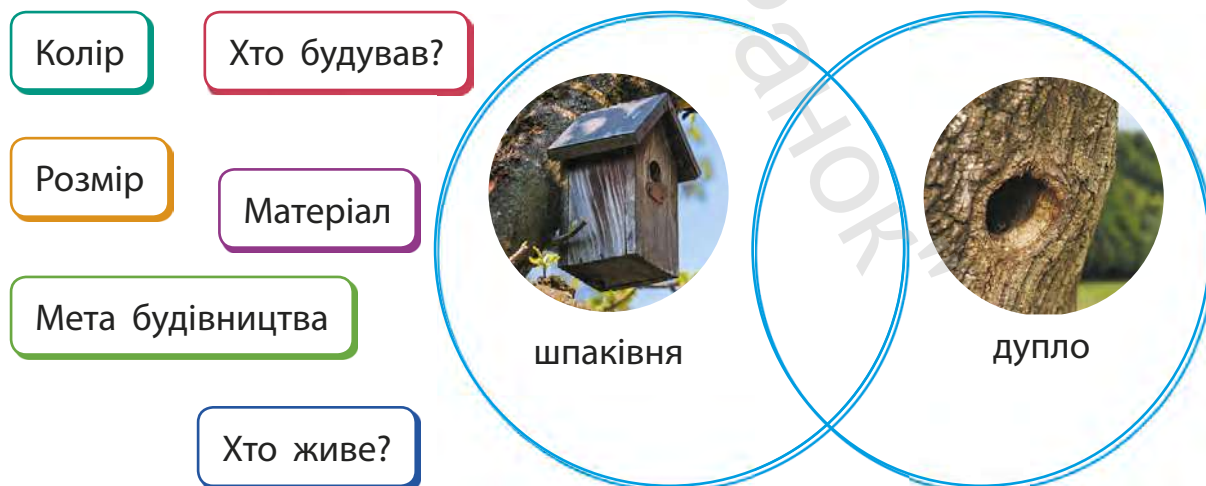

- 2 Поясни, чому птахи повертаються з вирію в різний час. Дізнайся, коли повертаються різні перелітні птахи у твоїй місцевості. Створи свій пташиний календар.

З теплих країв птахи повертаються тоді, коли для них з'явиться корм. Раніше прилітають птахи, які живляться насінням і комахами, пізніше — ті, які живляться тільки комахами.

- 3 Порівняй дупло і шпаківню. Чим вони схожі та чим відрізняються? Чому люди будують домівки для птахів?

- 4 Розглянь гнізда птахів. На що вони схожі? Чому птахи мостять різні гнізда? Який матеріал для будівництва гнізда використовують? Як птахи розміщують гнізда, щоб урятуватися від хижаків?

Синичка-ремез

Очеретянка

Сорока

- 5 Розкажи про розвиток дрозда. Чому в різних птахів яйця різного кольору? Чому пташенят називають жовторотиками? Чим пташеня відрізняється від дорослого птаха?

- 6 Побудуй ланцюжок живлення. Поясни взаємозв'язок між рослинами і тваринами.

Яструб

Гусениця

Листок

Дрізд

Я ДОСЛІДЖУЮ ЗВІРІВ НАВЕСНІ

Навесні змінюється життя у звірів. Їжак, бабак, борсук прокидаються від зимової сплячки. У зайців, горностаїв, лисиць змінюються забарвлення і густота шерсті. Вони линяють.

- 1** Назви фото, на якому тварин зображено взимку і навесні. Поясни, що змінилося.

У більшості тварин народжуються дитинчата. Деякі, як зайченята,— пухнастими і з розплющеними очима. Зайчиха годує зайченят 5–6 днів, а потім вони залишаються в гнізді самі. Їх можуть годувати інші зайчихи.

Лисенята народжуються з темною шерстю, сліпими і безпомічними. Півтора місяця мама лисиця годує їх молоком. Коли лисенята підростуть, лис і лисиця вчать їх полювати й уникати небезпеки.

Ведмежата народжуються взимку сліпими і глухими, з рідкою короткою шерстю. Навесні виходять з барлогу з ведмедицею. Ведмедиця сама доглядає за дитинчатами.

- 2** За описом відгадай, які звірі «навчають» своїх дитинчат добувати їжу і рятуватися від ворогів. Як навчаються малята звірів?

На сосонку заберися, розгой-
дуйся на гілці та стрибай. І так —
з гілки на гілку. По землі рідко
перебігай. Хвостик як кермо —
куди повернеш, туди і полетиш.

Можеш вирити собі нору,
а можеш поселитися в борсука.
Борсук собі нову нору вириє,
а ти в його домівці залишишся.
У норі мають бути два виходи.

ЩО РОБЛЯТЬ ЛЮДИ НАВЕСНІ?

Навесні люди починають роботи на полях та в садах. У полях орють землю, сіють зернові культури: пшеницю, жито, кукурудзу та городину: картоплю, моркву, буряк. Висаджують розсаду помідорів, перцю. У садах обприскують гілки та білять нижню частину стовбура вапном, рятуючи дерева від комах-шкідників. Підрізають дерева, проріджують кущі.

- 1** Розглянь зображення. Розкажи, що роблять люди навесні в полі, на городі, у саду. Чому люди виконують цю роботу навесні, а не іншої пори року?

- 2** Розглянь алгоритм посадки дерева. Створи алгоритм посадки квітів на клумбі.

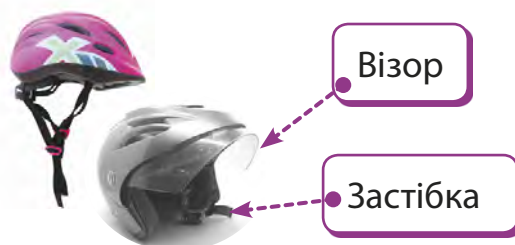

Алгоритм — це послідовність команд для виконавця/виконавиці, спрямованих на отримання результату.

«ЗВИЧАЙНІ» ВІНАХОДИ НА ПРОГУЛЯНЦІ

Спочатку колеса та рама **велосипеда** були дерев'яними. Потім їх стали виготовляти з металу та додали педалі. Перші велосипеди мали велике переднє колесо і мале заднє, важили 35 кг. Зараз існують різні велосипеди, наприклад: дорожні, гірські; з перемиканням швидкостей комп'ютером.

Шолом — головний убір для захисту голови і шиї. У давніх лицарів він був із дерева, шкіри, кісток чи металу. Зараз шоломи виготовляють з пластику або шкіри для пожежників, будівельників, каскадерів, а також для захисту під час їзди на велосипеді, роликах тощо. Бувають з навушниками, мінікомп'ютером.

Спочатку **роликові ковзани (ролики)** мали три колеса на дерев'яній рамі. Їх прив'язували до взуття. Пізніше з'явилися черевики з прикріпленими до них чотирма колесами. Зараз є ролики бігові, хокейні, тренінгові, ролики-фітнес, позашляховики тощо.

Гіроскутер (гіроборд, міні-сігвей) — це сігвей без кермового стовпчика. Ним керують за допомогою переміщення маси тіла з боку в бік. Бувають із дисплеєм, пультом керування, динаміками для музики, освітлювальними приладами. У багатьох країнах заборонений на автомобільних дорогах і тротуарах.

ВЕСНЯНІ СВЯТА. ДЕНЬ МАТЕРІ. ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ТА ПРИМИРЕННЯ

У другу неділю травня ми святкуємо одне з найкращих свят року — День матері. До Дня матері діти готують мамам вітання.

- 1** Зроби для мами вітальну листівку за власним задумом чи зразками.

8 травня — День пам'яті та примирення (пам'яті жертв Другої світової війни (1939–1945 рр.) та примирення між країнами — учасницями Другої світової війни). Цього дня вшановують загиблих на війні та закликають не розв'язувати війни в майбутньому.

- 2** Дізнайся, чому символами Дня пам'яті є червоний мак, Вічний вогонь і чорна стрічка. Розкажи, де тобі доводилося бачити ці символи. Хто і коли носить червоний мак?

- 3** Назви слова, які пов'язані з Днем пам'яті. Поясни свою думку. Створи ланцюжок слів.

мир	медаль	війна	солдат	шпиталь
спогади	перемога	пам'ятник	волонтер	

МОЯ ПЛАНЕТА — ЗЕМЛЯ

Я ЖИВУ НА ПЛАНЕТІ ЗЕМЛЯ

МИ — ЗЕМЛЯНИ

Ми живемо на планеті Земля. Її називають *блакитною планетою*, тому що більшість земної поверхні вкрито водою. А ще зеленою — тому що на планеті росте багато рослин. І живою, тому що на ній є життя.

- 1 Придумай пояснення для того, щоб назвати планету Земля різнокольоровою, дружньою тощо.
- 2 Розглянь фото. Назви рослини і тварин, які на них зображено. Поясни, чому їх називають рекордсменами. Чому рослини і тварини різні?

Секвоя — найвище дерево на Землі.

Синій кит — найбільша тварина планети.

Рафлезія Арнольда — найбільша квітка.

Бамбук — найвища трав'яниста рослина.

Рекордсмен

Африканський слон — найбільша тварина на суходолі.

- 3 Розглянь фото людей, які живуть на нашій планеті. Чим вони схожі? Чим відрізняються? Чому люди різні? Чому кожна людина неповторна?

У якому б куточку нашої планети ми не жили, нам треба спільно турбуватися про збереження її природи заради майбутнього життя.

Я ПОРІВНЮЮ ПЛАНЕТУ ЗЕМЛЯ І ЗОРЮ СОНЦЕ

Ти живеш на Землі. **Земля** — це планета, яка схожа на кулю і рухається в космічному просторі навколо Сонця. **Сонце** — це зоря. **Зоря** — самосвітне небесне тіло. Зоря Сонце освітлює та зігріває нашу планету. У космосі — безмежному просторі — є багато зір і планет.

- 1** Знайди відповіді на запитання дітей, користуючись різними джерелами.

На планеті Земля є життя, а на Сонці немає. Чому?

Я можу вільно ходити поверхнею планети Земля. А от якби потрапила на Сонце, одразу б згоріла. Чому?

Планета Земля рухається навколо Сонця, а не навпаки. Чому?

- 2** Порівняй планету Земля і глобус.

Реальний об'єкт

Об'єкт, який створила людина

Великий об'єкт

Малий об'єкт

Земля

Глобус

Модель

Кольорова куля

Рухається навколо осі

Освітлюється Сонцем

Більша частина поверхні Землі вкрита водою: океанами, морями, озерами, річками. Їх зображують на глобусі синім кольором. Решта поверхні — суходіл. Його позначають жовтим або коричневим.

Я ДОСЛІДЖУЮ, ЧОМУ ЗМІНЮЮТЬСЯ ДЕНЬ І НІЧ

- 1 Тарас і Тетянка листуються електронною поштою і спілкуються у скайпі зі своїми однолітками в Канаді. Їм не дуже зручно користуватися скайпом, тому що коли в Україні день, у Канаді — глибока ніч. Поясни чому.

- 2 Розглянь схему. Поясни, чому в людей, які живуть на нашій планеті, не завжди збігається режим дня.

Щохвилини в різних куточках земної кулі відбуваються водночас схід і захід Сонця.

Десь у світі зараз полудень, а десь — північ.

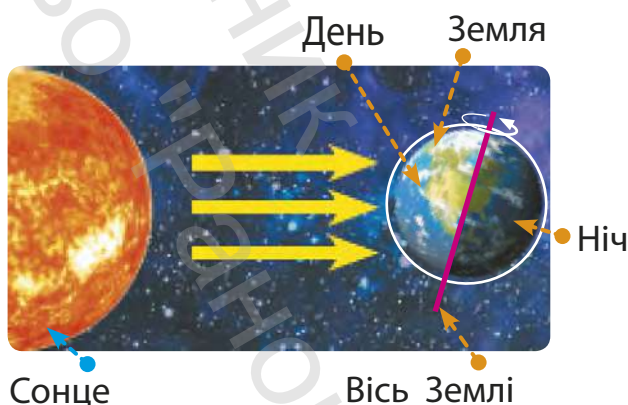
У той час, коли ти снідаєш, хтось вечеряє.

Цієї миті ти можеш бути на уроці й навчатися, а твої однолітки — бачити солодкі сни.

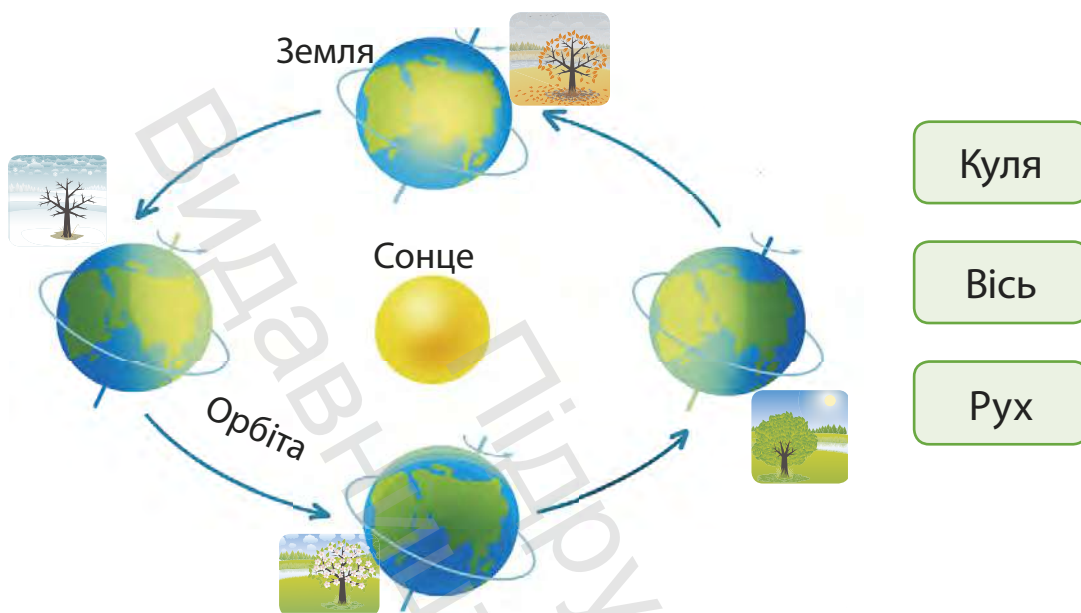
Сонце ніколи «не вимикає» світло і тепло для нашої планети. Зміна дня і ночі залежить від того, як рухається Земля. Наша планета має форму кулі, як твій м'яч, і рухається навколо власної осі, як дзига. Цей рух Землі навколо своєї осі спричинює зміну дня і ночі.

- 3 Змоделюй процес зміни дня і ночі. Використай ліхтарик замість Сонця та глобус. Зафільмуй відео з коментарем або намалюй етапи процесу. Опиши те, що відбувалося.

Я ДОСЛІДЖУЮ, ЧОМУ ЗМІНЮЮТЬСЯ ПОРИ РОКУ

Земля рухається не тільки навколо своєї осі, а й ще по орбіті навколо Сонця — найбільшої й найближчої до нашої планети зорі. Завдяки цьому поверхня Землі по-різному нагрівається сонячними променями. На тій території, де сонячні промені сильно нагрівають поверхню Землі, настає літо. Там, де Сонце недостатньо прогріває поверхню, — зима. На планеті Земля є території, які завжди добре нагріваються Сонцем. Там вічне літо, хоч на календарі зима.

Повний оберт навколо Сонця земля робить приблизно за 365 діб. Це 12 місяців, або 1 рік.

Розглянь табличку. Назви послідовно всі місяці року. За скільки місяців Земля робить повний оберт навколо Сонця? Доповни табличку назвами місяців на окремому аркуші.

 Зима	 Весна	 Літо	 Осінь
грудень			вересень
	квітень		
		серпень	

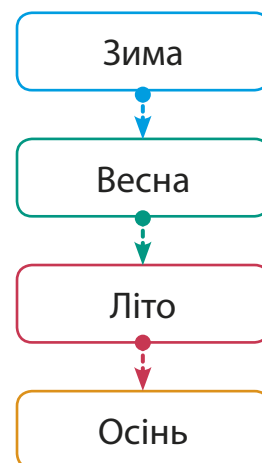
На планеті Земля є місця, де ти не відчуєш особливої зміни погоди впродовж року. Наприклад, в Африці, де живуть слони, спекотно, а в Антарктиді, де мешкають пінгвіни,— морозно.

ПОРИ РОКУ. КАЛЕНДАР

1 Назви пори року і місяці кожної пори року.

Календар — довідкова таблиця або книжка з послідовним переліком усіх днів року за місяцями й поданням інших відомостей, пов'язаних із цими днями (історичні події, свята тощо).

2 Розглянь календар. Дай відповіді на запитання.

Календар на 2025 рік

Рік	Січень							Лютий							Березень							Квітень						
	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
Місяць	6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7
	13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16	10	11	12	13	14	15	16	11	12	13	14	15	16	17
	20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23	17	18	19	20	21	22	23	18	19	20	21	22	23	24
	27	28	29	30	31			24	25	26	27	28			24	25	26	27	28	29	30	25	26	27	28	29	30	31
Тиждень	Травень							Червень							Липень							Серпень						
	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
День	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28	16	17	18	19	20	21	22	16	17	18	19	20	21	22	16	17	18	19	20	21	22
	29	30						23	24	25	26	27	28	29	23	24	25	26	27	28	29	23	24	25	26	27	28	29
	30							30							30							30						
Вересень	Жовтень							Листопад							Грудень													
	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд							
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7							
	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14							
Квітень	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21							
	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28							
	29	30						29	30	31					29	30	31											

1 рік — 365 або 366 днів
 1 місяць — 28, або 29, або 30,
 або 31 день
 1 тиждень — 7 днів
 1 доба — 24 години

Квітень						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

- Скільки в одному році місяців? тижнів? днів?
- Скільки в одному місяці тижнів? днів?
- Який місяць найкоротший? Назви місяці, у яких 30 днів, 31 день.
- На який день тижня припадає кінець кожного місяця?
- Сьогодні 2 квітня. Який день тижня буде за тиждень?
- Учора було 20 квітня. Який сьогодні день тижня?
- Сьогодні 18 квітня. Який день тижня буде за три доби?
- У Петрика день народження на другому тижні місяця у вівторок. Який це день місяця?
- На який день тижня припадає День сміху, який святкуємо 1 квітня?

3 Розглянь різні календарі. Хто і навіщо їх використовує?

Настінний

Настільний

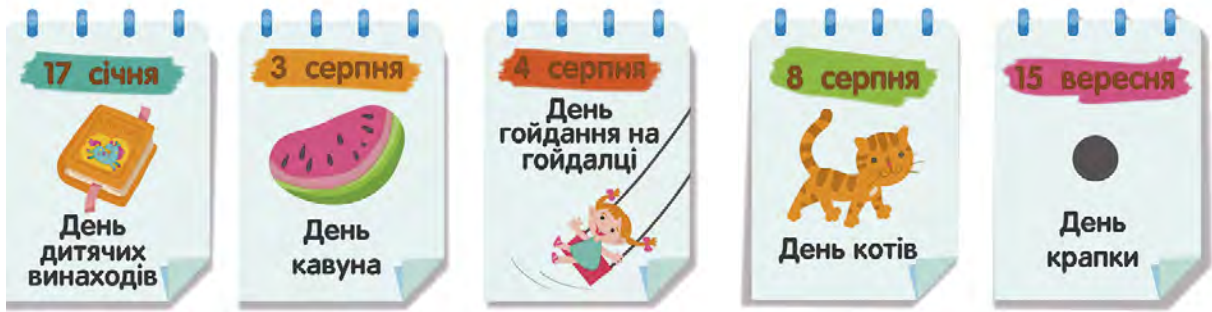
Кишеньковий

Перекидний

Електронний

- 4 Це аркуші з календаря не зовсім звичних свят. Розглянь їх. Чому люди придумали такі свята?

- Хто і до якого свята приготувався? Як би ти святкував/святкувала ці дні?

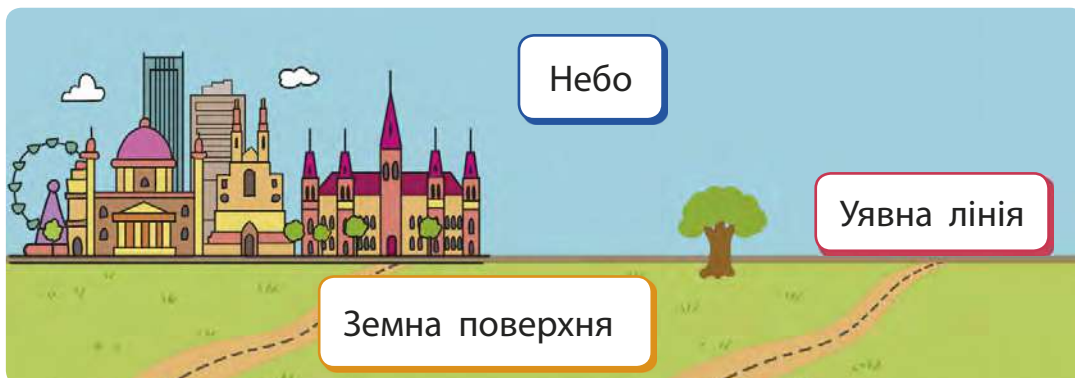
- 5 Придумай свій календар добрих справ чи цікавих речей.

- 6 Сплануй свято на один із днів незвичного календаря.

План — це порядок виконання дій для досягнення певного результату. Якщо ти запишеш план спонукальним реченням: «Напиши оголошення» чи «Визнач час», то такий план будуть називати інструкцією, а ці речення — командами. Команди виконують виконавці/виконавиці.

ГОРИЗОНТ

- 1 Розглянь та розкажи, що побачили діти з вікна свого будинку.

Якщо ти подивишся у вікно, то, можливо, побачиш удалині небо та земну поверхню. Між ними можна подумки провести лінію. Вона ніби відділяє небо від землі. Ця лінія не намальована, ти її уявляєш. Вона називається горизонт. Лінія горизонту є уявною.

Горизонт — це частина земної поверхні та неба, яку ти можеш побачити на відкритій місцевості.

- 2 Родина Петренків вирішила доїхати до лінії горизонту. Чи зможуть вони це зробити?

Горизонт має чотири основні сторони: північ, південь, схід та захід.

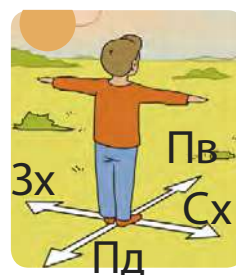
Як визначити сторони горизонту за Сонцем?

Вийди на подвір'я о 12-й годині дня.

Стань спиною до Сонця.

Твоя тінь указує на північ.

За спиною південь. Праворуч — схід, ліворуч — захід.

Кожен алгоритм може виконати певний виконавець/певна виконавиця. Команди мають подаватися так, щоби виконавець/виконавиця їх зрозумів/зрозуміла і зміг/змогла виконати. Набір таких команд називають системою команд виконавця/виконавиці.

3 Виконай дії усно:

- назви виконавця/виконавицю та його/її команди;
- назви команди, які можуть виконувати декілька виконавців/виконавиць;
- назви команду, яку не може виконати жоден виконавець/жодна виконавиця;
- назви команди, які можна подавати натисканням кнопок.

Дай лапу

Розв'яжи задачу

Меню

Пуск

Сядь

Привіт

Напиши
слово

Стань
стілцем

Перемкнути
на ручне прання

Відкрий журнал
дзвінків

Вивчи
правило

Зачини
вікно

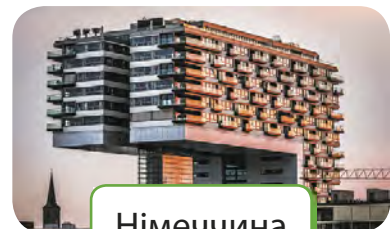
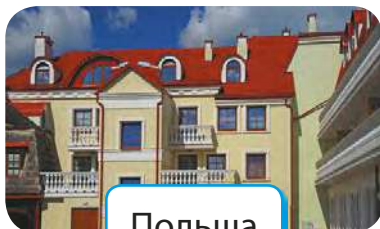
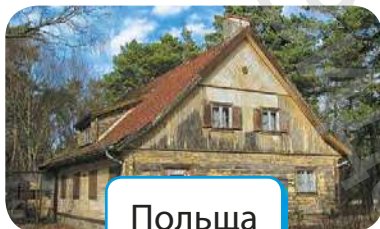
4 Розглянь зразки корабликів. Поміркуй, який з корабликів ти можеш зробити? Перевір своє припущення. Зроби обраний кораблик.

Я ДІЗНАЮСЯ ПРО РІЗНІ КРАЇНИ НА ПЛАНЕТІ ЗЕМЛЯ

На планеті Земля багато різних країн. Усі країни розташовані на певній території. Там живуть люди, які мають свої звичаї, вірування. У кожної країни є державні й народні символи, які вирізняють її з-поміж інших. У деяких країнах живе багато людей, в інших — мало, але, незважаючи на це, кожен житель/кожна жителька планети Земля має право на свободу та гідність і обов'язок: з повагою ставитися до інших людей.

- 1** Розглянь домівки, у яких мешкали люди в різних країнах у давнину, і ті, у яких мешкають зараз. Що змінилося?

- 2** Розглянь зображення тварин, які є символами різних країн світу. Поміркуй, чому саме вони символізують ці країни. Підготуй розповідь про одну з тварин-символів на вибір.

ДІТИ ПЛАНЕТИ ЗЕМЛЯ

На планеті Земля в різних країнах живуть твої однолітки. Ви можете відрізнятися кольором шкіри, очей та волосся. Вам можуть подобатися різні іграшки та їжа. Але всім вам подобається пізнавати нове, дивуватися, і ви хочете любити світ, у якому живете.

- 1** Розглянь фото. Що ти можеш сказати про дітей, яких на них зображено? Що б ти розповів/розповіла їм про себе, свою школу?

- 2** Уклади список запитань до своїх однолітків з іншої країни. Подумайте з друзями/подругами, як написати листа у школу за кордоном. Зафільмуйте відеопривітання.

Комп'ютер — виконавець. Він працює за алгоритмами, поданими зрозумілою йому мовою. Це мова комп'ютерних програм — мова програмування. Пишуть комп'ютерні програми програмісти. Для створення програм є спеціальні середовища програмування. Наприклад, Скретч (Scratch). Виконавці алгоритмів у середовищі Скретч — спрайти. Рудий кіт — спрайт. Програми для виконавців (спрайтів) — скрипти. Зі скриптів складається проєкт. Середовище виконання алгоритмів — сцена.

- 3** Створи діаграму опитування однокласників/однокласниць: яка з іграшок їм подобається найбільше.

Я ПІКЛЮЮСЬ ПРО СВОЮ ПЛАНЕТУ

- 1 Розглянь малюнок. Що на ньому зображено? Це було у давнину чи відбувається зараз? Чому ти так вважаєш? Що буде далі?

Ми з тобою живемо на планеті Земля. Ми маємо дбати про всепланетну спільність людей і докласти зусиль для захисту миру на планеті та піклування про її природу. Ти, як і кожна людина на Землі, відповідаєш за власні дії щодо збереження чистого довкілля.

- 2 Розглянь схему та малюнки. Поясни, як ти розумієш ці поняття.

Ти можеш стати відповідальним споживачем/відповідальною споживачкою. Обирай таку кількість продуктів, які ти можеш з'їсти, щоб бути здоровим. Обирай таку кількість речей, які тобі дійсно необхідні для життя. Думай про їх повторне використання. Сортуй сміття для його подальшої переробки.

- 3 Розглянь сніданки дітей. Хто з них відповідально ставиться до власного споживання? Чому?

4 Принеси з дому будь-яке пакування. Розглянь та визнач, чи можливе його повторне використання або переробка. Розкажи, чим замінити пакування, що шкодить природі.

5 Розглянь, скільки років знадобиться, щоб предмети, які вже вийшли з ужитку, «переробилися» у природі.

1 місяць

2 місяці

15 років

50 років

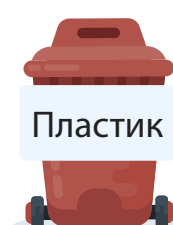
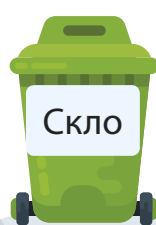
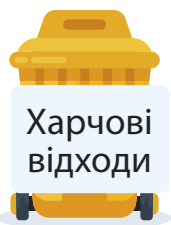
150 років

понад
300 років

- Які предмети потрібно переробляти, щоб не засмічувати природне довкілля?

6 Посортуй сміття для переробки. Розкажи своїм знайомим про необхідність сортування сміття.

7 Обери, що ти можеш зробити для збереження довкілля.

Збір макулатури

Сортування сміття

Розмови з іншими
людьми про
збереження довкілля

Збір батарейок

Використання
багаторазових
речей, посуду,
екосумок

Участь у природоохоронних
заходах

Відмова від пласти-
кових трубочок
і скляночок

ПОРИ РОКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ ВЛІТКУ

Я ДОСЛІДЖУЮ ПРИРОДНІ ЯВИЩА ВЛІТКУ

- 1 Що ти знаєш про літо? Назви основні ознаки кожного літнього місяця. Чи змінилась улітку тривалість доби? Чи змінилась тривалість дня і ночі в добі? Чому?

ЧЕРВЕНЬ

ЛИПЕНЬ

СЕРПЕНЬ

- 2 Які явища природи тобі доводилося спостерігати влітку? Розкажи про них.

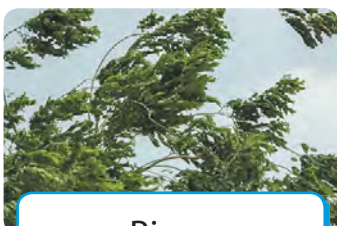
Роса

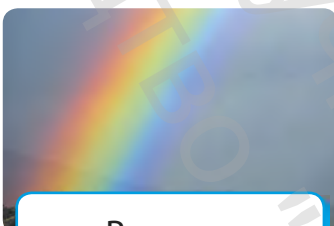
Град

Паморозь

Вітер

Веселка

Блискавка

- 3 Упізнай природні явища.

Краплі води, що осідають на поверхні ґрунту, рослин та інших предметів, коли з ними стикається охолоджений шар повітря.

Гуркіт і тріск, що супроводжують електричні розряди в атмосфері.

Атмосферні опади у вигляді частинок льоду.

Грім і блискавка з дощем або градом, що зазвичай супроводжуються великим вітром.

Я ДОСЛІДЖУЮ ВЕСЕЛКУ

Досліді.

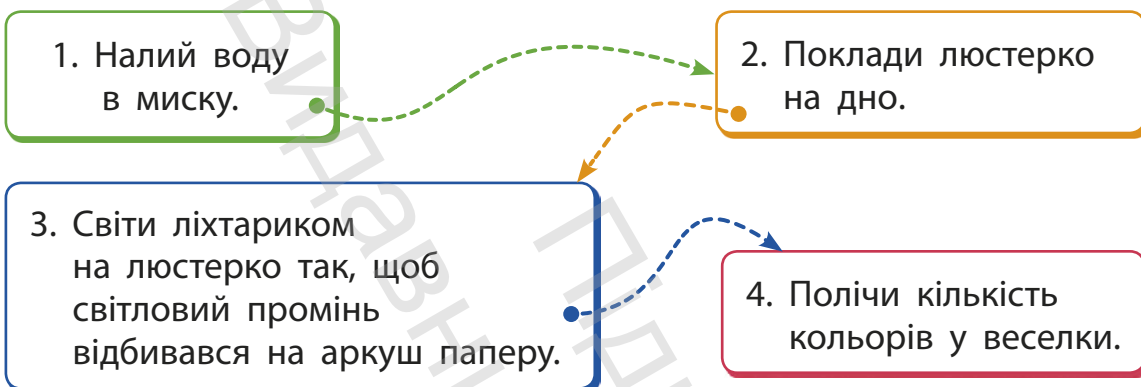
Запитання. За яких умов виникає веселка? Як удома зробити веселку?

Що потрібно? Скляна глибока миска, ліхтарик, люстерко, аркуш білого паперу.

Зроби припущення. Веселка виникає, тому що...

Проведи дослід.

Опиши результат. Зроби висновок.

Веселка може виникати тоді, коли яскраво світить сонце, але замість дощу є фонтан чи шланг. Досліді утворення веселки під час поливання трави. Зваж, що поливати рослини влітку краще вранці або ввечері, коли не так спекотно.

Я ДОСЛІДЖУЮ РОСЛИНИ ВЛІТКУ

Улітку рослини квітнуть і плодоносять.

Квітне суниця.

Плодоносить малина.

Зеленіє рогіз.

- 1** Назви ягоди. Уклади список страв, які можна з них приготувати. Склади алгоритм приготування однієї зі страв.

Малина

Порічки червоні

Смородина чорна

Полуниці

Чорниці

Не всі плоди в лісі чи на луках можна їсти. Деякі з них отруйні. Ніколи не їж ті плоди, про які ти не запитав/не запитала у дорослих!

Отруйні рослини

Блекота чорна

Вовчі ягоди

- 2** Як треба діяти, якщо ти отруївся/отруїлася ягодами?

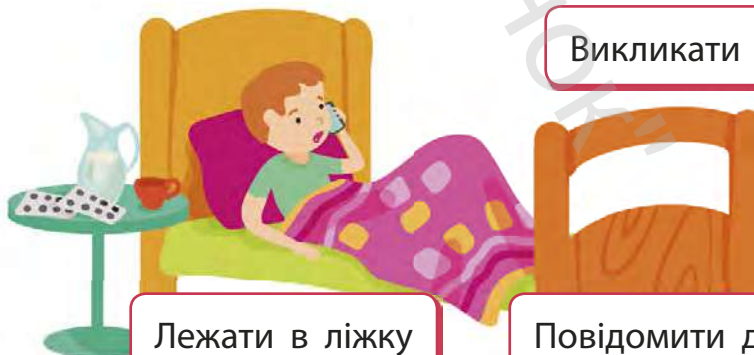
Пити багато води

Випити активоване вугілля

Лежати в ліжку

Викликати лікаря

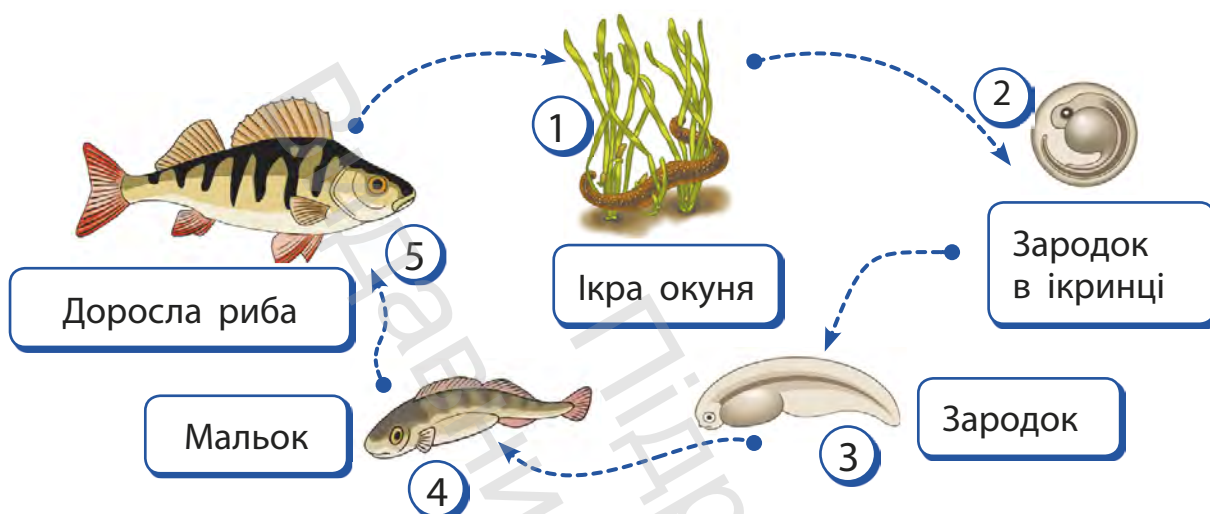
Повідомити дорослим

Я ДОСЛІДЖУЮ ТВАРИН УЛІТКУ

Улітку деякі тварини розмножуються, деякі піклуються про своє потомство. До настання холодів більшість тварин мають розпочати самостійне життя: навчитися добувати собі їжу, розпізнавати ворогів та рятуватися від них, облаштовувати місце для ночівлі тощо.

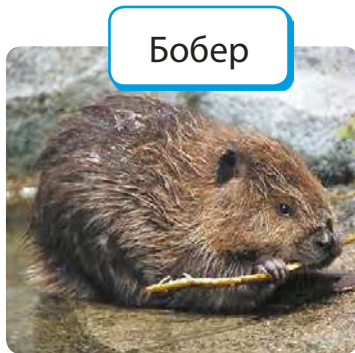
- 1** Розглянь схему. Розкажи, як розвивається окунь. Порівняй розвиток метелика, дрозда та окуня. Які стадії розвитку є схожими?

Тварини піклуються про потомство по-різному. Риби, жаби, змії, ящірки зазвичай не беруть участі у «вихованні» своїх дітей. Від народження їхнє потомство вчиться виживати самостійно. Птахи дбають про пташенят. Каченята, гусенята після народження майже одразу можуть слідувати за мамою і знаходити собі їжу. Солов'ята, шпаченята і дятленята чекають їжу від батьків. Пізніше птахи вчитимуть пташенят літати. Звірі дбають про своїх малят, вигодовуючи їх молоком, доки ті не почнуть їсти іншу їжу і самостійно її знаходити. Граючись, звірята вчать полювати, ховатися від ворога, «спілкуватися» з іншими.

- 2 Розкажи, чим живляться різні тварини. Від чого залежить спосіб їхнього живлення? Склади ланцюжки живлення.

Бобер

Жулан-сорокопуд

Чапля

Гусениця

Видра

- 3 Склади можливі ланцюжки живлення.

Гадюка

Полівка

Беркут

Колосся

Жаба

Комар

Факти і думки. Червона книга України

Жук-олень — найбільший жук в Україні. Довжина його тіла сягає 5–8 см. Верхні щелепи в самців схожі на величезні роги оленя. У самок щелеп немає. Дорослі комахи харчуються соком дерев. Личинки — деревиною неживих дерев. Найбільше їм до вподоби дуби, а от липи не до смаку. На рогачів полюють ворони та сови. Кількість жуків зменшується і через те, що люди вирубують ліси. Зловити цього жука мріють усі колекціонери комах.

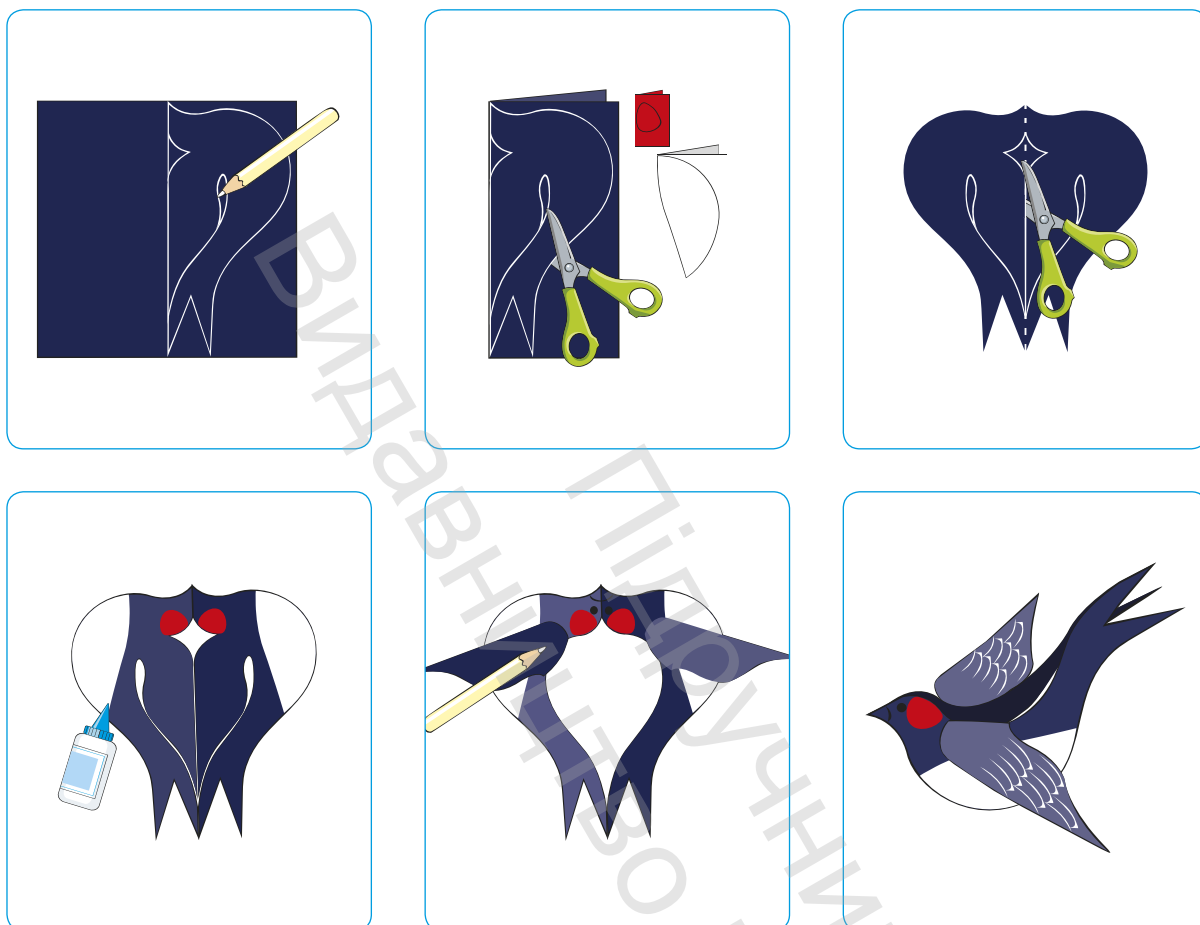
СПОСТЕРЕЖЕННЯ

1 Розглянь зображення і згадай назву птаха.

- Чи бачив/бачила ти цього птаха у ваших краях?

2 Виготов ластівку за зразком.

Ластівка міська гніздиться на вікнах, під дахами і карнизами будинків, арками й мостами. Літає швидко і жваво, у повітрі полюючи на комах. Пролітаючи над водоймою, може напиться, не спиняючи руху.

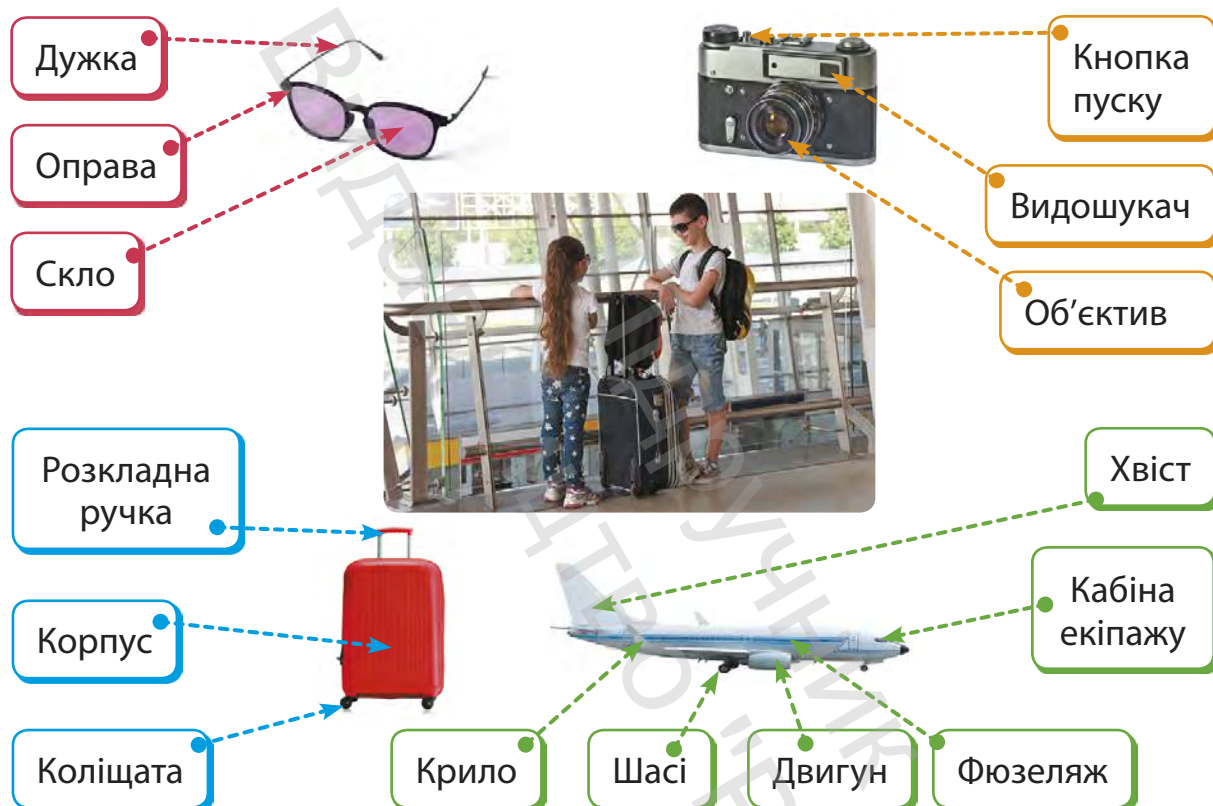
Плодів і зерен ластівки не їдять. Ластів'ят також вигодовують тільки комахами.

Наприкінці вересня стає холодніше і комахи зникають. Тоді ластівки відлітають у вирій. Додому повертаються в середині весни. З настанням тепла з'являються комахи. Це означає, що є їжа для птахів. Отже, час відльоту й прильоту ластівок залежить від комах.

«ЗВИЧАЙНІ» ВІНАХОДИ НА КАНІКУЛАХ

Сонцезахисні (сонячні) окуляри захищають очі від сонячного світла. Спочатку їх робили з кори дерева, шкіри чи кісток тварин для захисту від сліпучого снігу взимку. Потім за кольоровими скельцями приховували хворі очі. Зараз це спеціальні лінзи різних кольорів, вставлені в оправу.

Спочатку **фотокамери** були схожі на прямокутну коробку з маленькою дірочкою. Перші фото «друкували» на металевій пластинці. Потім були дзеркальні фотокамери, а фото друкували на спеціальному фотопапері. Сучасні фотографії роблять за допомогою цифрових фотокамер, смартфонів або планшетів.

У давнину мандрували з кошиками, вузликами, мішками, сумками, торбами тощо. Тепер користуються **валізами**. Спочатку їх носили в руках, а пізніше до валіз додали колеса. Розумною валізою можна керувати за допомогою смартфона: закрити, відкрити, дізнатись вагу; відстежити, де перебуває.

Першим **літаком**, що виконав політ, став «Флаєр». Він важив 80 кг і вміщував одну людину — пілота, протримався в повітрі 59 секунд, пролетів 260 метрів. Люди постійно вдосконалювали літаки і продовжують це робити й нині. Зараз є пасажирські, транспортні, поштові, спортивні й інші літаки.

ЩО Я СВАТКУЮ ВЛІТКУ?

День Незалежності України — державне свято України, яке відзначається щороку 24 серпня. Цього дня 1991 року було засновано сучасну державу Україна.

Незалежність — це можливість ухвалювати самостійні рішення відповідно до власних бажань та інтересів і без потреби зовнішніх указівок та наказів.

Незалежність для держави — це самостійність у межах власної території.

- 1 Розкажи, як ти святкуєш День Незалежності.
- 2 Розглянь листівку. Які символи на ній зображено? Які символи ти намалюєш на своїй святковій листівці?

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня / учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

БОЛЬШАКОВА Інна Олексіївна
ПРИСТІНСЬКА Марина Сергіївна

«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»
Підручник інтегрованого курсу
для 2 класу закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)
Частина 2

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Редактор *І. В. Єфімова*. Помічник редактора *Ю. В. Завгородня*.
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*. Художнє оформлення *В. І. Труфена, Т. В. Задорожної*.
Коректор *Н. В. Красна*.

Підписано до друку 22.07.2024. Формат 60×90/8. Папір офсетний. Гарнітура Міріад.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,00. Обл.-вид. арк. 12,58.
Наклад 19527 пр. Зам. № 4209-2024.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Космічна, 21а, Харків, 61145; вул. Деревлянська, 13, к. 331б, Київ, 04119.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7548 від 16.12.2021.
E-mail: office@ranok.com.ua

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,
пров. Сімферопольський, 6, Харків 61052.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.
Тел. +38 (057) 712-20-00. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

Чорнобривці —
СИМВОЛ синівської любові.

Барвінок —
СИМВОЛ ЖИТТЯ.

Верб
СИМВОЛ родин

Вербина —
символ вогнища.

Калина —
символ дівочої вроди.

Без верби
і калини нема
України

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

ПІДРУЧНИК ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ ДЛЯ 2 КЛАСУ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
(У 2-Х ЧАСТИНАХ). ЧАСТИНА 2

Навчальний матеріал підручника

«Я досліджую світ. 2 клас» зорієнтований:

- на засвоєння учнями знань про навколишній світ згідно з програмою навчального курсу «Я досліджую світ» та Державного стандарту загальної початкової освіти
- формування в учнів ключових та предметних компетентностей
- розвиток критичного мислення
- формування в учнів пошуково-дослідницьких умінь
- розвиток емоційного інтелекту
- виховання екологічно доцільної поведінки
- формування фінансової грамотності
- реалізацію індивідуального підходу

Інтерактивний електронний додаток містить:

- інтерактивні завдання до кожної теми
- навчальні та пізнавальні відеоролики
- завдання з використанням 3D-моделей
- пазли, лабіринти, розмальовки
- логічні завдання

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтерактивний
електронний додаток
до підручника
доступний за QR-кодом
або посиланням
rnk.com.ua/106011